Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

7 ЯНВАРЬ ЕРА. 1971 ШУ. № 3 (4449). Мах 2 кеп.

ГАЗЕТА АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

СЕРДАЛО

(СВЕТ)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

КПСС XXIV-ча съезда накъадолхаш

Сунженски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша чIоагIа сий деш а лоархIаш а ва доаханна гIулакх деш вола Темеркиев Осман. Доярхаша баркал оал цунна но шийна тIадилла гIулакх дика дарах. Март бутт чакхбалалехьа укх шера хьалхарча квартала план кхоачашъе лаьрхIад колхоза хьайбаш леладераша. Царна шийгар... доагIа новкъостал де кийчва ва Осман.

СУРТА ТIА: скотник О. Темеркиев.

С. Хакиева сурт.

КЕРДАЧА ШЕРА КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Дика дIададоладаьд шу

Къахьегама толамаш ди тIехьа лакхдеш къахьегаш я кердача шера Карабулански буровой балхий управлене коллектив. Январа хьалхарча пхе ден задани тIехкхоачашъяьй бурувдеттараша. Къаьстта дика къахьег укх шера бурувдетта мастер С. И. Михайлов керте латтача бригада. № 1003 йолча буровойна цо теха бурув 4030 метр кIоаргденнад. Укх шера бригада теха бурув 88 метр я, планагIа теха дезаш хиннар 50 метр мара йоацача. Цу хьонхамаша къаьгга хьахьокх хIанзлехьа бурувдеттараша январа хьалхарча декада задани тIехкхоачашъяь хилар. Иштта дика къахьегаш я мастер Э. Н. Никитин керте латта верхI эзар метр кIоарга хила езача скважина бурув техаш йола бригада а. Укх бетта хьалхарча пхе ден бурув токара задани толамца кхоачашъяьй цо. Шоай къахьегама толамаш КПСС XXIV съезда хетаду бурувдеттараша.

А. БАКАЛЮК.

* * *

Яхье хьалха латт

КПСС XXIV-ча съезда сийна къахьегама вахте латтача «Горскнефть» мехкадьттех гази йоаккхача управлене мехкадьттахоша къаьстта дика къахьег кердача шера. Январь бетта хьалхарча пхе ден заданел совгIа цар яьккха газ бIаь эзар кубически метр я. Социалистически яхье хьалха латт. ин. Милодерови Даниелеи керте латтача цхьоалгIчеи шоллагIчеи районни инженерно-диспетчерски службай коллективаш. Графикал хьалха ювл уж.

А. ЧУРИЛОВА,

«Горскнефть» НГДУ планови отдела экономист.

* * *

ГрафикагIа бу болх

Къаьстта хьинар айденна дIададоладаьд керда шу Грозненски химкомбината химикаша. Комбината цехашта юкъе лоржача яхье хьалха латта Олифер Виктори Дронкин Владимири керте латтача цехий коллективаш. Январь бетта хьалхарча пхе ден задани 109 процент кхоачашъяьй цар. Планал совгIа арахийца спирт, кхыйола продуици эзараш соммий маьха я. Иштта хьинаре къахьегаш я Баев Александра кулгалдеча фенол арахецача цеха коллектив а. Ший задани 106 процент кхоачашъяьй цо.

А. РОМАНОВА,

тха штате йоаца корр.

Наьсаречa трикотажни фабрике хьинаре къахьегаш хиларца массане лоархIаши сийдеши духа болхлой ба. Царна юкъе я хIамаш тега мотористка Тумгоева Айшет. Къонача мотористка массаза а тIехкхоачашъю ший сменни нормаш.

СУРТА ТIА: мотористка А. Тумгоева.

С. ХАКИЕВА сурт.

Хьажкlий фу кийчдеш да

Ялата культураштa юкъе Нохч - ГIалгIай республике эггара дикагIа хьувкъаш яр хьажкIаш я. ХIаьта вай республике ялата а доакъара а лаьрхIа кхееш я уж. ХьажкIаш кхееш агротехника кхоачашъярал совгIа лоархIаме да, уж тIаялартa дилача дикача сортах дола, кондици лакха йола фу а тоссаш дIаер.

Вай республика дукхагIа дола боахамаш хьажкIий фуца Iалашъяр Ермоловски пункт я. Цига дIаде кийчду фу республике лакха хьувкъам луш йолча кхаь сортех да.

ЛоархIаме да хьажкIий фу квадратно - гнездовой хьисапаца дIадер. ХIаьта цу кхаь сортах дола хьажкIа фу цхьан метта шишша буртиг а кхоачийташ дIадийча лакха хьувкъам хул. Цхьабакъда цу тайппара фу дIаде тарлургдац нагахьа санна дерригa хьажкIа фу калиброванни ца хилча. Из болх дика бу Ермоловски пункте. ХьажкIий фуна калибровка еш лаьрххIа цехаш я цига.

Боахамашкара пункте хьакхуxьа тайп - тайпара тIоадал йоалла хьажкIий фу эггара хьалха дока а дий, сортировка ю. Цул тIехьагIа СКП-6 марках йолча машинашца калибровка чакхйоаккх.

Хьалха боахамашта пунктера хьахецача хьажкIий фуна эшшача тайпара калибровка яьяц яхаш леткъар кхаш леладераш. Цхьабакъда дIададахача шера цу пунктера боахамашка дIададахьйита хьажкIа фу кандици лакха йолаш дар. Цудухьа калибровка еча машина тIа болх беча Агнаев Курбека 3 бIаь сом ахчан премиелар. Цу тайппара 180 сом премиелар вокkхагIа волча лаборанта Ф. Салсаевна а.

Дика къахьегама толамаш доах Ермоловски пункта болхлоша хIанз а. Иштта ер керда шу тIакхачалехьа 600 совгIа тонн хьажкIа фу дIадувча боарамга дIаккхоачадаьд укхаза. Шин сменах къахьегаш ба болхлой. ХIара сменах план 15 тонн йолча 20—22 тонн фу дIаккхоачаду цар дIадувча боарамга.

Балха лакха къахьегама хьокхамаш доах сменни мастера Агнаев Курбека, калибровщика Мазаев Муслима, Магомадова Хамсата, сменни лаборантка Вахабова Асмас, кхычар. Цар дIадувча боарамага дIаккхоачаду хьажкIа фу лабораторе тахкача дерригa цхьоалагIча классах хул.

Укх кердача шера 6 эзар тонн хьажкIа фу дIадувча боарамга дIаккхоачаде дезаш ба Ермоловски пункта къахьегамхой. КПСС XXIV съезда накъаболхаш шерра социалистически яхь а йоаржаль къахьегаш, из хьаллалехьа дерригa фу дIадувча боарамга дIаккхоачаде дош деннад болхлоша.

Н. ПАВЛОВ.

Тхьамка хьувкъадара

Лакха къахьегама толамаш даьхар дIададахача юбилейни шера Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка леладераша. 84 гектар лаьтта хIаранена тIара юкъера лаьрхIача 24 центнер дежъа тхьамка лорд чуйийцар цар. ХIаьта пятилетка пхе шера юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуйийцар 17 центнер тхьамка да, план 13 центнер хиннача.

Кердача шера КПСС XXIV съезда сийлена накъабахара лакха социалистически декхараш тIа а ийца хьинар кхо па деш къахьегаш ба кердача шера Ножай-Юрта района Шерипова цIерагIча колхоза членаш. Укх пятилетка хьалхарча шера хIара гектара тIара 17 центнер тхьамка чуда, из кхедарга дIалодар лох а деш, 4,5 эзар сом цIена пайда бе, къахьегама овсарле дIадахача шерарчул 35 процент лакхъе социалистически декхараш тIаийцад тхьамка леладераша. ХIаьта фу ду цар уж декхараш кхоачашдара? Iалашдаьд тIадаларга диллача лакха кондици йола цхьоалагIча классах дола тхьамкий фу. ХIанз из рассада дIае парникаш кийчъеш ба. Тоаьь дIаоттаьй рамаш ХIанз парникашка органически удобренеш а йохкаш лаьта, хьаьндеш, влагозарядкови хьисапе хий дуллаш ба колхоза тхьамка леладераш. Дицдалийтац цар бIаьсти тхьамка рассада дIае езилга а. Эзба аьхача лаьтта хIара гектара юкъера лаьрхIача 9—10 тонн а кхоачийташ эрганически удобренеш ехкаш ба механизатораш.

Х. МАГОМЕТОВ.

Къахьегам — Iилман ларда тIа

Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхарца дувзадоана да предприяте экономика айялар. Цудухьа цу лоархIамерча балха чIоагIа йоакхо ю партийни, советски, боахамий, профсоюзни организацеша. Из болх лерттIа дIабахийтара цахаддаш лакхбе беза болхлой, гIулаккерча наьха технически знаней боарам. Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх къаьстта дика лел «Грозэнерго» районни управлене цехашка, службашка, участкашка. Цига цахаддаш къахьегаш я 78 творчески бригада, царна чувоагIа 400 болхло. НОТ-а планах белгалъяьха мероприятеш ханнахьа чакхъяхара, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбакккхара кулгалдеш ва «Грозэнерго» районни управлене вокkхагIвола инженер, хIаьта Западнии Восточнии электрически сеташка НОТ-а болх вIаштIехьбоаккхача керте латт цигара бокхагIбола инженераш, цул совгIа цар кхетамца вIаштIехьбаьккхаб Iилман - технически, изобретательски, рационализаторски секцей болх. Управлене кхыйолча предприятешка къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара хьожабаь специалисташ ба.

Управлене массайолча предприятешка вIашагIа а ехка болх беш я НОТ-а советаш, царна юкъе ва 86 кулгалхо, инженерно - технически болхло, гIулаккхера саг, хьалха латта болхлой. Творчески бригадашта керте латт цехий начальникаш е цар заместителаш. Творчески бригадашта юкъебоагIа дикагIбола специалисташ болхлой, верригa 3—7 саг. Творчески бригадашка верригa дакъа лоацаш вар 374 болхло ва.

Укх шера энергетикаша кийчъяьй НОТ-а 14 план. Цар паччахьалкхенна шера беш бола пайда 121,6 эзар сом да. НОТ-а планашта юкъейоагIа укх тайпара разделаш: болхлоша къахьегаш йола моттигаш эргаьха хувцилга, кулгашца ду балхаш аттача доахилга, дикагIйола методаш производствана юкъехьолга, болхлошта нормировани ярей алапи теларей методаш эргайоахилга, къахьегама овсарле лакхъелга къахьегама дисциплина чIоагIъелга, болхлой квалификаци лакхъелга, болхлой къахьегама хьалаш тоаделга, кхы дукхха дараш.

Пятилетка тIеххьарча шера 11 бетта энергетикаша кийч а яь чакхъяьккхай паччахьалкхенна 70 эзар гаргга сом пайда беш йола 90 мероприяти, цул совгIа кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьннав 15 болхло.

Къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар бахьан долаш № 2 йолча ТЭЦ-е кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьннав 5 болхло. Укх шера шоллагIча квартале вокkхагIволча электромонтерей дежурни монтерей болх цхьанне кхоачашбергболаш гIулакх вIаштIехьдаьккхар цига, иштта турбина машиниста цун гIонча болх цхьанне бергболаш гIулакх а дир. Из бахьан долаш кхычахьа балха ваха йиш йолаш мукъаваьлар 7 болхло. Цу мероприятеша шера паччахьалкхенна беш бола пайда 5 эзар сом да. Шин саго беш хинна болх цхьан саго кхоачашбергбола дукха мероприятеш чакхйоах электрически сетий кхыча предприятешка а. Духхьала укх шера Восточнии Западнии электрически сеташка монтера-шофера, монтера - тракториста, монтера - сварщика, электрослесаря - лаборанта специальность Iомаяьй цига 15 болхлочо.

Электрически энерги дIа-юха хьежаеча служба творчески бригада дикагIйола методаш производствана юкъе а кхухьаш Западни электросете кийчъяьй электропередачай линешка хьежаре йола маршруташ. Уж карта тIа белгал а яьхай. Из бахьан долаш цу балхага дIайолаш хинна балха ха шозза кIезигъеннай, дикагIа пайда эц автотранспортах а. Цу тайпара мероприятеш чакхъяьхай кхыча предприятешка а.

Къахьегамах алапи телара система а эргаьккха тоаяьй управленена чуйоагIача дукххача предприятешка. Нагахьа дукха балхаш а долаш цунга хьежжа эша материалаш йолаш ремонтию - гIишлон цехашка моттиг нийсъелча баьча балхага хьежжа алапи лургдолаш оттадаьд НОТ-а планах. Цу мероприяте дикка лакхъяьй цу участке болх беча энергетикий гIишлошъерий, ремонтникий къахьегама овсарле.

НОТ-а планаш тIа белгалдаьккха да котелий, турбиний машинистий, электростанцей кхыча специалистий къахьегама хьалаш тоадар. ОГТЭЦ-а № 1 йолча электростанце хIанзлехьа вентиляци яьй, цехашка сийрдагIа хургйолаш гIулакх даьд. Электроцеха производственни эстетика лакхъяра оборудованена басараш хьекхад, коа гаьнаш егIай.

Болхлошта новкъа йола гIар-тата кIезигагIа хилийтара № 3 йолча электростанцеи № 2 йолча ТЭЦ-еи машинистий гIончашта, иштта сменай начальникашта лаьрхIа кабинаш оттаьй. Кабина чу я балха тIахьожам лоаттабара мел эша прибораш, болх беш я сигнализаци. Восточни электрически сеташка 7 бIаь га егIай.

Организационни кердача структура тIа управлени яларца дувзаденна укх шера НОТ-а планагIа ма лархIара дIаяьхар эшац аьнна хеташ йола отделаш, цхьайола службаш. Царна юкъе яр кадрай административно - боахама отдел, производственно-технически отдел, цхьайола службаш вIашагIа а теха вIашагIъеллар оборудованех пайда эцараи цунна ремонт яраи хьажа еза служба. НОТ-а планагIа лаьрхIача хьисапе болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулаккхерча наьха балха моттигашка оттаьй вычислительни техника, оргтехника. Дукха мероприятеш чакхйоах цига болхлошта юкъе кхетама болх бара, къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяра.

Цхьабакъда, къахьегам Iилман ларда вIаштIехьбаккхара балха тIа «Грозэнерго» районни управлене цхьадола кхоачамбоацараш а нийслу. НОТ-а комплексни план йоацаш я, хIаьта йолаш яр а производства хьалашка а хьежа кIоаргга анализ яь оттаяьяц. НОТ-а планаш ханнахьа производствана юкъеккхахьац. Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха тоабе беза къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара болх. Цу гIулакха оарцагIъяха еза еррига горонаш.

А. АРУТЮНОВ,
М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктораш.

ДОШ КХОАЧАШДЕРГДА

Наурски района «Россия» яхача колхозе Мухмадов Мухтар болх бе вена итт шу даьннад. Колхозе болх бе волавеннача хьалхарча дийнахь денз вокkхагIа вода жа Iу ва из.

Болх ца хилча сатем боацаш хул Мухтар, хIаьта ше хьабу моллагIа болх бехктокхаме хеташи дикеи бу. Ше санна болх безаш, из боазаш хургболаш Iомабу цо ший гIончий а.

Iодергдолча Iоахарех хьалхе а дог лазаш хул Мухтар. Цудухьа жа дахка долалуча хана дика кий чо йий хул бригаде. Иштта хьалхе а Iалашду дикагIа дола доакъар, кIалхьарца ча, дика кийчъю Iоахарий чухургдола помещенеш, кхыдар. Цудухьа даим планал совгIа хул Мухтара бригаде хIара бIаь жена тIехьара Iоахарий.

Жа тоаденна хилча дикагIа лов цар щелал, кIезигагIа хул цамогаш а. ХIаьта жа тоадалийтара, царна дозал тIаккхетийтара дезар дика ховщ ва Мухтар. Ялат чуэццашехьа кхашка жа доажаде волалу из. ХIаьта чуийцачул тIехьагIа кхашка диса ялат, кхыдар дуаш дика дозал тIаккхет жена. Цу тайпара ялат чуийцачул тIехьагIа кхашка доажадеш тоадалийтар цо жа дIадахача шера гурахь а.

Дика санитарно - гигиенически хьал вIаштIехьдаьккха лаьрххIа кийчъяьча помещене чакхйоаккх Мухтара кулгалдеча отаре искусственни осеменени. ХIаьта техника - осеменатора болх укх массехк шера ше чакхбоаккх Мухтара. Из нийсa да, хIана аьлча тIабаьхкача техникаша - осеменатораша дог ца лазаш даь гIулакх тешаме хилац.

Хьайбаш леладерий толам дукхагIча даькъе Iалашдаьча доакъарах, цун дикалах, Iан замалахь хьайбаш чусоцадара кийчъяьча помещенех тийша ба. Из ха а ховш дика кийчо яьй жа Iангара дахара Мухтара кулгалдеча бригаде. Иштта боарамал совгIа Iалашдаьд тайп - тайпара доакъар, кIалхьарца ча. Дика тоаяьй желаш. ХIаьта Iоахарий чухургдолча помещене хьалхе а хьаь кийча латт 72 клетка. Цул совгIа жа, Iоахарий цамогаш ца хилийтара дезинфекци яьй еррига желашка. Кийча я жа дахка доладелча эшаргйола еррига инвентарь, кхыдараш.

Цу тайпара дерригa балхаш ханнахьа, лерттIа чакхдоахаш хиларах, Мухмадов Мухтара кулгалдеча бригаде цкъа а хиннадац Iоахарий кхедара, тха даккхара планаш кхоачаш ца еш. Иштта дIаяхача пятилетка хьалхарча шера хIара бIаь жена тIехьара Iоахарий кхедара план 109,8 процент, тха даккхара план 112 процент кхоачашйир Мухтара бригада. ХIаьта пятилетка тIеххьарча юбилейни шера 125 процент кхоачашйир Iоахарий кхедара шера план. Iоахарий кхедара ерригача пятилетка план 1197 процент кхоачашйир бригада. Планал совгIа кхедаьраш 717 корт жа да. ХIаьта пятилетка планал 42 процент совгIа тха а дерга цар.

Бригада доахача толамий лакха мах а баь 1968 шера коммунистически къахьегама коллектив яха цIи елар бригадана. ХIаьта бригада кулгалхочунна Мухмадов Мухтара «РСФСР юртбоахама социалистически яхьа отличник» яха значок, «За доблестный труд» яха медаль еннай. Цул совгIа къахьегама толамаш дахарах дукха грамоташ, мах бола совгIаташ тийннад цунна.

Ала хIама доацаш дика хьокхамаш да уж. Цхьабакъда даьчох кхоачам бе йиш яц. ХIанз доккхий декхараш латт Мухтара кулгалдеча бригада жа леладераштa хьалхашка. КПСС XXIV съезда сийна лакха социалистически декхараш тIаийцад бригада коллективо. Иштта бIаь жена тIехьара 130 Iаьхар кхебе, хIара устагIанна тIера 5,3 килограмм тха дарга. Уж декхараш толамца кхоачашдара социалистически яхье а баьнна низ, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба хIанз Мухтари цун новкъостийи.

М. ХАМАТХАНОВ.

ДОТТАГIЛЕН ВIАШАГIКХЕТАР

КПСС Центральни Комитетеи Советски правительстваи хьийха 5 январе Москве кхаьчаб доттагIлеч визитах Польски вIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхара секретарь Эдвард Герек ПОРП ЦК Политбюро член. Польски халкъа Республика Министрий Совета Председатель Петр Ярошевичи.

ПНР-еи СССР-еи паччахьалкхений байракхаш эхкача Внуковски аэродроме польски кулгалхошта чакъабаха хилар КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК секретарь К. Ф. Катушев, КПСС ЦК членаш, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш Н. К. Байбакови М. А. Лесечкои, Центральни ревизионни комиссе член, КПСС ЦК отдела заведующи К. В. Русаков.

Накъабахараштa юкъе вар ПНР Советски Союзера посол Я. Птасиньский.

* * *

1971 шера 5 январе КПСС ЦК-а вIашагIкхийттар КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь Л. И. Брежневи СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини Польски вIашагIкхийттача болхлой парте Центральни Комитета Хьалхарча секретараца Э. Герекацеи ПНР Министрий Совета Председателца П. Ярошевичацеи.

ВIаши дагабоалача хана оагIонаша чIоагIа раьза хинна белгалдаьккхар Советски Союзеи Польски Халкъа Республикаи вежарашха йола тоаттеlа халкъаш а вIашагIтохаш дола массе а оагIорахьара бувзамаш толамца дегIадоагIаш хилар. Варшавски договореи Экономически ВIаши новкъостал дара Советеи рамкашка шин оагIон а иштта дукххача оагIоний а ларда тIа вIаши леладу политически, экономически, Iилма - технически, оборони гIулакхаш кIоаргде безам болаш хилар дийцар.

Польски новкъосташа дийцар халкъа Польше боахамеи общественни вахареи актуальни лостамех, ПОРП ЦК ворхIагIа пленум хинначул тIехьагIа болхлой класса, берригача къахьегамхой мехка социализм дIахо а дегIайоалаяра хьашташтa ПОРП ЦК-аи ПНР Министрий Советои тIаийдеча экономически социальни гIулакхех.

Шоай эргIача советски кулгалхоша дийцар СССР коммунизм хьалъеш хиларах, халкъа боахам дегIабоалабара перспективех, КПСС XXIV-ча съезда кийчо еш хиларах.

Вай ханарча дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьа дагабоалаш оагIонаша белгалдаьккхар социализмана дуxьаларча, дунен халкъашта юкъерча машар чIоагIбара тIехьа лоаттабеча къовсаме социалистически мехкаша цхьана леладу гIулакхаш эггара бокхагIа лоархIам болаш хилар, марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш тIа дунен коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъе лаьрхIа КПСС-и ПОРП и хилар чIоагIа а дир.

ВIашагIкхийттараш чIоагггIа тешаш хилар хоадам беш долча гIулакха барта а долаш социалистически мехкаша яьча выступленеша Европера кхоххам дIабаккхара долаш дола доазонаш доха йиш йоацаш хилара, дунен шоллагIа тIом латтача ханеи тIом дIабаьнначул тIехьагIа дегIадоагIаши хьаxинна политически долащ дараш тIаьщанза даргдоацаш хилара новкъостал дарах.

ОагIонаша белгалдаьккхар СССР-аи ФРГ-анеи, ПНР-аи ФРГ-анеи юкъе даьча договорий боккха дика лоархIам хилар. ВIашагIкхийттараша юха а дийцар СССР-и ПНР-и европейски кхерамзле чIоагIъяра лоаттабеча къовсаме боккха лоархIам болаш йолча вежарашхарча Германски Демократически Республикаца барт цхьоагIо йолаш хилар.

КПСС-еи ПОРП-еи уйлаш йиза цаIаш хилар хьахьекха дола советскии польскии хьалхле лелаю деятелаш вIашагIкхетар дийцача дерригача дешай хьакъехьа чакхдаьлар дег гIара доттагIален дувцар вежарашха вIаши кхетадареи хьале.

(ТАСС).

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЮСТИЦЕ МИНИСТЕРСТВО ХЬАЯРАХ ДОЛА
НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

«Автономни республикай юстице министерствашии къахьегамхой депутатий краевой, областной Советий исполнительни комитетий юстице отделаши хьаяра хьакъехьарча» 1970 шера 24 сентябрерча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нохч-ГIалгIай АССР юстице министерство хьае.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

город Грозный, 1971 шера 5 январь.

НОВ. И. А. АЛБАСТОВ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЮСТИЦЕ МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА
НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. Албастов Идрис Абуевич Нохч-ГIалгIай АССР юстице министралла хьожаве.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

город Грозный, 1971 шера 5 январь.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ОПЫТ

ВЕДАНА РАЙОННИ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕРА

Дукха ха йоаццаш хиннача Ведана района партийни конференце отчет яьча парте райкома хьалхарча секретара Н. Д. Дахаева белгалдаьккхар отчет луча юкъаьгIа парте районни комитето керттера йоакхо еш хинна дош — юххьанцарча партийни организацей организаторски балха боарам лакхбелга, цар лоархIами денали айделга, парте XXIII-ча съездеи КПСС ЦК дIахорча Пленумийи решенеш кхоачашъяра хьалхара бехктокхам хетаргболча уйланца коммунисташ хьалкхебелга хинна хилар.

Парте районни комитето кIоарг-га анализ яьй юххьанцарча партийни организацей балха, вIашагIтехай цар балха дикагIа йола опыт, кхоачамбоацараш хьагучадаьхад, цар болх дIахо тоабара тIадерзадаь гIулакхаш белгалдаьд.

Колхозийи юртбоахама органийи партийни организацешка учете латтача 234 коммунистах юкъарчал доаццаш материальни производства сфере болх беш 188 саг ва. Отчет луча юкъагIа чIоагIъеннай юххьанцарча парторганизацеша производственни гIулакхашта еш йола влияни. Из дика хьахьокхаш да Орджоникидзе цIерагIча колхоза парткома, лесхоза, «Сельхозтехника» объединене парторганизацей гIулакхаш. Цу парторганизацешка коммунисташта дюаш бизза бехктокхам хет боахамерча гIулакхашта хьалхара, кIоаргга теркалъю цар боахамий экономика. Масала, Кирова цIерагIчеи Орджоникидзе цIерагIчеи колхозашта пайда а беш чакхдаьккхад производственни шу. 160 коммуниста — промышленни, колхозни производстве хьалха латтараштa, района интеллигенце викалашта Ленински юбилейни медаль еннай. Царех ва МТФ заведующи нов. Юсупов, Iаьсий леладер нов. Талаева, механик нов. Ибаханов, зоотехник нов. Агамерзаев, тхьамка леладер нов. Успанова, тракторист нов. Саитханов, комбайнер нов. Загаев, дуккха кхыбараш.

Колхозни кхашкарчей фермашкарчей къахьегамхоша районни партийни организаце кулгалца, хьалхашка латта халонаш эша а еш, юртбоахама продукце керттера тайпаш дуккхагIа хьа а даьхад, пачхальалкхенга дIа а дехкад. Района колхозаша тIеххьарча кхаь шера кхоачашъяьй пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоххара план: дулха — 124 процент, ялатийна — 4-зза, тхьамкийна — 180 процент, 1970 шера ялат доххара задани 134,2 процент кхоачашъяьй, тхьамка доххара — 140, дулх доххара — 104, тха доххара — 106 процент. Цо йиш хилийтай пачхахьалкхенга планагIа лаьрхIачул совгIа кхы тIа а 28 процент дулх, 40 процент тхьамка, 4-зза дуккхагIа ялат дохка. 1971 шера хьувкъама дика лард еллай. Гурахь дув кIа 1320 гектара тIа дIадийнад, планагIа 1000 гектара тIа мара де ца лаьрхIа хиннача. ДикагIа йолча агротехнически ханашка дIадийнад кIа. 1970 шера тхьамка доххарах хьатIаденад 270 эзар сом.

Тхьамка леладара болх дика бу Кирова цIерагIча колхозе (председатель нов. Мусаев, парторганизаце секретарь нов. Тапаев). Цу боахаме планагIа 35 тонн йоккха лаьрхIа хиннача метте 46 тонн тхьамкий лордаш ехкай 1969 шера. Тхьамка леладара даькъе шерра-шера дика толамаш доах коммунист нов. Маткуев керте латтача бригада. Цу бригада 22 гектара тIа кхедаьча тхьамкий хIара гектара тIара 11 центнер яьккхай. Цхьабакъда, кхаш леладеча хIанз а дукха цIенхаштта кхоачамбоацараш да. Къаьстта во латт гIулакх ялат кхедеча — кхаь шера 86,2 процент мара хиннадац планаца ниисдича.

Ялат даккхара план кхоачаш ца яра керттера бахьан да лаьтта леладара культура лоха хилар, боахамий цхьаболча кулгалхошта болх вIаштIехьбаккха ца хар. Дукхача шерий практика хьахбекхад, Ведана района хьалашка гурахь дув ялаташ 1 октябрь хьатIаккхачалехьа дIадийна дала дезаш хилар. Цхьабакъда, колхозий, юрта боахама управлене цхьаболча кулгалхошей специалисташей ноябрь беттага кхаччалца тIехьадоах гурахьа дув ялаташ дIадувлга, хIаьта из бахьан долаш 11 — 12 центнерал лакхагIа бац хIара гектара тIара боала хьувкъам. Из хьахьокх укх тайпарча масалаша. Орджоникидзе цIерагIча колхоза Махкатински бригаде дикагIа йолча ханашка дIадийнад кIа, цудухьа хIара гектара тIара 26 центнер а даьккхар, хIаьта цу колхоза Сельментаузенски бригаде гурахьа ялаташ дIаде гоадаьд, ниилха, оасаро хьалдикъа долаш Iангара даьннад, хIаьта из бахьан долаш хIара гектара тIара 8—10 центнер мара ялат даьннадац.

Тхьамка дуккхагIа дахара бокхача лоархIаме да парникови боахам вIашагIболлар. Цхьабакъда, цу деша цхьаьна а шера лерттIа терко еш бац кулгалхойи партийни организацешин. Укх шера а, Карл Маркса цIерагIча колхозагара дIанийкхача, парникаш кийчъеи парникови рамашта ремонт ен дIаболабеннабац цхьаккха боахам.

Хьувкъам лакхбара лоархIаме йола цхьаькха мероприяти я — лакхача кондицех долча фуцен минеральни удобренещен, шоай ханнахьеи кхоачам хиллали боахамаш Iалашдар. Цхьабакъда, е фу я, е удобренеш а тоъал яц цхьанна а колхозе. Цунна эттара хьалха бехке ба пачхьалкхенгара из эца йиш хургхиларах тийша а Iийна, хувца фонд чу ца тесса колхозий кулгалхой. Района колхозий кхашка кхыметтел эттара кIезигагIча боараме а тессац удобренеш. Кхы а вогIа да, боахамера органически удобренеш дIаоттаяь харцахьа лоаттаяр. Из дош, парте райкомо теркалдаь.

КIезиг - дукха тоаденнад гIулакх хьайбаш продукташ дуккхагIа яхара. Укх пятилетка тIеххьарча 3 шера хьалхагIа дIаяхача пятилетка 3 шерарчул дуккхагIа даьккхад дулх — 462 процент, тха — 104 процент.

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Кирова цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша. Пачхьалкхенга дулх доххара план 143 процент кхоачашъяьй колхозо, доахан кхедара план — 106 процент.

Цхьабакъда, района хьайбаш боахаме хIанз а дукха я пайда эцанза йола резерваш, во латт гIулакх доахан дебадара план кхоачашъеча а. Отчет луча юкъагIа, вешта аьлча укх тIеххьарча кхаь шера 11410 бежан (цу даькъе 3580 етт) хила дезаш яр колхозаш, хIаьта хIанз долаш дар 10466 бежан мара дац, е 91,7 процент кхоачашъяьй план, Iулашта юкъе геттара кIезига да детта доахан, вешта аьлча уж 30 процент мара дац.

Воралла довш района колхозашта тIера даьннад 454 бежан, дехка а боахаме доадаь а 413 бежан, е дерригнех 8,3 процент. Хьайбай боахаме цу тайпара лелабеча балхаца кхы дIахо машар хила йиш йолаш бац.

Района жа леладераша укх тIеххьарча кхаь шера цхьадола толамаш даьхад дикагIча а продукт дуккхагIа луча а фух дола жа вIашагIтохара даькъе. 1970 шера районе юкъера лаьрхIача хIара 100 жийна тIехьа 86 Iаьхар кхебаьб, хIаьта Кирова цIерагIчеи Орджоникидзе цIерагIчеи колхозий жа леладераша 104 — 105 Iаьхар кхебаьб. Цхьабакъда, духхьал дIаалаиза даргдац, укх тIеххьарча 3 шера боахама из даькъа вIалла дегIадоагIаш ца хилар. Нагахьа санна района колхозий 1967 шера 9886 устагIа хиннабале, хIанз уж бац 9468 мара, хIаьта жа доажаду даьгIенаш цу хана дуккха вогIа а яр хIанзчул. ВIалла а мегаргдоацаш ла йиш йоацаши гIулакх да кхаь шера района колхозаша пачхьалкхенга 1867 устагIа мара ца бохкари, хIаьта цу юкъагIа бейнар 1629 устагIа хилари. Алхха Ленина цIерагIча цхьан колхозе воралла дайнеи боахама чурча гIулакхашта доадаьи тIерадаьнна жа 2820 устагIа ба, хIаьта колхозо пачхьалкхенга бехкар 1450 устагIа мара бац, е шозза кIезигагIа да. Иштта да гIулакхаш XXII-ча съезда цIерагIча колхозе а: хьахинна Iоахарий 1030 да, хIаьта тIерадаьннараш — 1550. Цунна бехке я колхозий правленеши парте райкоми.

Юртбоахама продукце керттера тайпаш дуккхагIа дахар бахьан долаш дуккхагIа хиннад колхозашта хьатIайоагIа доход а. Масала, нагахьа санна 1967 шера из 935 эзар сом хиннадале, 1970 шера 1 миллиони 250 эзари сом хилар иа, хIаьта еррига а колхозашка йоаккхаш йола массе тайпа юртбоахама продукци 1 миллиони 500 эзари сома маьха я. Цунга хьежжа мах дуккхагIа тел колхозхой къахьегамах а, хIанз еррига колхозаш духхьал банковски кредита тIа я.

Районни партийни организаце 1971 шера ший керттера уйла тIаяхийта еза 300 гектара тIа тхьамка кхедара, хIаьта цу гIулакха ший ханнахьа парникови боахам кийчбе, тхьамка дIадуврдола кхаш къоастаде, эшшача боараме удобренеш товса, бIаьстан юкъе дIаюврийолча ерригача культураштa схема кийчъе еза. ЦIенхаштта уйла тIаяхийта еза общественни хьайбаш леладелга дегIадоаладара, цар продуктивность алсамъяккхара, хIаьта иштта сомий бешамаш лелаелга дегIадовладара а технихана ремонт дика чакхъяккхара я, хIара колхозе агрозооветдешар вIаштIехьдаккхара.

Конференце къамаьл дир цига дакъа лоаццаш хиннача КПСС обкома секретара нов. Абубакарова. Конференци чакхъяьнначул тIехьагIа керда хержача КПСС Ведана райкома организационни пленум хилар. КПСС райкома хьалхарча секретаралла хержар Н. Д. Дахаев, шоллагIча секретаралла — В. П. Попов, секретаралла — Р. А. Ахматукаева.

Ш. ГЕНАЕВ.

МОЛДАВСКИ ССР. Шурий фабрика оал «Данченский» племсовхоза кердача хьайбаш леладеча городоках. Цун територе тIа ба ши эзар етт лоаттабе лаьрхIа доахан 15 гIирс, Iаьсашта йола помещени, комбидоакъараш кийчду цех, ветлечебница, шурий завод.

Хьайбаш леладу комплекс белгала я лакхача боараме механизаци яь хиларца. Доакъар дIателга, помещенеш цIенъелга, доахан деттилга, шура чакхйоахилга укхаза ду машинашеи автоматашеи. Доахан деттача агрегаташкара расфасовка цехага кхаччалца шура дIаух лаьрххIа цу гIулакха яхкаьча турбашка гIолла. Цунах сага кулг кхетац. Сийрдача каьхата пакеташка етта шура дIаух республика столица магазинашка. Денноси бийсаннеи 15 тонн шура лу фабрика.

Специалисташа даьча лоархIамашка диллача, шурий тоннага дIадодар 112 сомал тIех хургдац, хIаьта хIара шера лу пайда 900 эзар сом гарега а хургба.

Ший керттера декхар кхоачаждарал совгIа, фабрика бежан дулхи тел, республика боахамашка продуктивность лакха йола дикача фух дола Iаьсий дIа а ухийт.

СУРТА ТIА «Данченский» племсовхоза хьайбаш леладеча комплекса сурт.

Е. ДРАЙШЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКАРЧА МЕХКДАЬТТА РАЙОНАШКА

ТЮМЕНСКИ ГАНЗАШ

IалaьматeйоккхийIаьржача доша» запасаш йоахк Малхбузехьарча СибарегIен кер чу. Iилмахошеи геологашеи лохаш къахьегар бахьан долаш цу крае хьайийллай мехкдаьттеи гази доалла шоай тайпара моттигаш. Кепайоазон тIа хоам баь хиннача тайпара, бархIагIча пятилетка шерашка йоккха мехкдаьттаи газовни промышленность хьаяьй Тюменски областе. Малхбузехьарча СибарегIен халкъа боахама керда дакъа дIахо а сихача темпаегIа дегIаухаш да.

Халача Iалама — климатически хьалашка, тайгеи ушалашкеи гIолла дIаехкай ши эзар километр совгIа магистральни газопроводаш, электропередача ши эзар километр совгIа высоковольтни линеш, эксплуатаце дIаеннай 1200 мехкдаьттаи газовни скважина. Укх шера мехка 30 миллион тонн совгIа кхоача доагор лургда тюменски мехкдаьттахоша. Царна лаьрхIа хьалъяьи хьалъеш латташи я поселкаши городаши.

Тюменски мехкдаьттахой гIулакхех дувц кепатохаш йолча статья тIа.

НАГАХЬА САННА шо Тюмене, сибирски областной центре доагIе, буровой вышкай дуккхача макеташа, геологически карташа, города улицашкарча плакаташа, диаграммаша, лозунгаша цу сахьате дагадохийтаргда шоана из мехкара керда мехкдаьтта край хилар. Улицашка лебеш хозаргба шоана эрсий, украински, башкирски, азербайджански, татарски хIаьта кхы а мотт.

Болхлой класса керда отряд — тюменски мехкдаьттахой — дуккхача къамех латташ а барт тайна а я.

«Мехкдаьтта» яха дош хIанз пороль санна дек тхо долча Тюмене... Дукха ха йоацaш итт шу дизад буровой мастера, Социалистически Къахьегама Турпала Семен Никитич Урусовна, сибирски мехкдаьтта ший коанашка хьал а йица, цун кхаккара хьаж кхийттача минуте денз.

1969 шера май бетта эггара хьалхара ший юхь йолайир СибарегIарча мехкдаьтта тоатоло. КарагIдаьннача цу гIулакхах доккха дакъа кхоач гIорваьннача геолога Фарман Курбан-оглы Салмановна, хIанз Социалистически Къахьегама Турпала, Ленински преме лауреата, геолого-минералогически Iилмай кандидата, Правдински мехкдаьтта лохача экспедице кулгалхочoа, хьалхагIа Усть-Балыкски мехкдаьтта лохача экспедице керттера геолог хиннача, Сургутски Приобье дуккха мехкдаьттеи гази доалла моттигаш эггара хьалха хьаеллаш хиннарашта юкъе ва Социалистически Къахьегама Турпал, Ленински преме лауреат Юрий Георгиевич Эрвье, мехкдаьтта лехараш Александр Горский, Борис Савельев, Николай Вехтин, Виктор Федоров, Геннадий Шаталов, Евграф Тепляков, Юлия Коконова, дуккха кхыбараш.

Ха хиннай, дIахьалхашкахьа долле! Из девиз Iалаьмате дукха мехкдаьттеи гази доалла моттигаш а юкъейоагIаш йола итташ мехкдаьттаи газеи Iалама хранилищаш лоаццача ханашка тюменски лаьттан ченашкара лехача геологий хинна Iац. Къилбаседене Iалаьмате сиха мехкдаьттаи газеи проводаш яхкай гIишлошъераша. Лаьттанна кIал гIолла Средни Приобьера мехкдаьтта доала моттигаш Омски мехкдаьтта чакхдоахача комбинатаца йийза дола болата паькъа хьорсам дуллаш баьхкача гIишлошъерий дерalеча гIулакхага лаьрхIа хьийжаь мохк 620 дийнахь. 725 километр йIаьха трубопровод — Ишима тIерча лаккача шув тIа, цхьан хана Сахалине водаш вола Антон Павлович Чехов чакхваьнна хиннача моттигашка уллача Абатский яхача болхлой поселке дIачукхаччалца...

Къонахчалеи доттагIалеи никъ аьнна цIи тиллай вай халкъо Усть-Балык — Омск мехкдаьтта проводах. Ерригача духьаленех чакхбаьннаб гIишлошъераш, гIоваеш йоацача сибирски ушалийла баккийсабац.

ХIара шера шерагIен сомагIен хул СибарегIара мехкдаьтта тIоа. Ялх шу хьалхагIа, Малхбузехьарча СибарегIарча мехкдаьтта доаллача моттигашта эксплуатаци е йолаеннача юххье, доаккхаш хиниа мехкдаьтта итташ эзараш тоннашца лоархIаш дар, хIаьта хIанз итташ миллионаш тоннашца лоархI. ХIаьта хIара шера чIоагIагIен самагIен хургья мехкдаьтта кIеж. Тюменски мехкдаьттахошта йоккха крейсерски сухал еннай парте Центральни Комитетои СССР Министрий Советои шоай бовзаш болча «Малхбузехьарча СибарегIен мехкдаьттеи газа доаха промышленность сихагIа дегIайоалаяра хьакъехьарча» соцамца.

Миштай тюменски мехкдаьттахоша лаьца таханара темп? Цу хьакъехьа дувц «Главтюменьнефтегаза» мехкдаьтта дахара отдела начальника Алексей Николаевич Резника.

— ВIарга ца яйнача тайпара сихача темпашца доах мехкдаьтта. ХIанзле бурув тохаш яьха я эксплуатаце дIаенна а мехкдаьттан нагнетательни бIаьш скважинаш я, хьал а яь, болх бе йолаялийтай пхиъ дожимни насосни станци, «Спутника» тайпара йола 12 автоматизированни замерни установка, блочни кустовой насосни станцеш... Эксплуатаце дIаеннай мехкдаьтта доалла перспективни моттиг — Мамонтовски.

ХIаьта мехкдаьтта гулдуи хий чуухийтеи объекташ (70 километр гаргга йIаьха мехкдаьтта провод а йолаш) шин беттаи ах беттаи хьалъяь яьхай. Тха хьалашка диллача, из геттара лоаца ха я. Мехкдаьтта доалла Мамонтовски моттиг кийчъеча хьинаре дакъа лаьцад «Главтюменьгаз» гIишлошъераша а «Юганскнефта» промысловикаша а.

...Тюменски мехкдаьттеи гази лохарий штаб — Ленина орден лелаю Керттера тюменски производственни геологически управлени. Укхазара дIадолалу открытешка долха дерригa наькъаш. Укх шера ганзашка долха наькъаш довзийт вайна управлене керттерча геолога, Ленински преме лауреата, Грознера ваьннача Борис Власович Савельева. Ший вахарах дуккха шераш дIаденнад цо Малхбузехьарча СибарегIен лаьттанна кIалхара ганзаш лахара. Цунна дош лургда вай.

— Соахк областа къилбаседене дукха газ йоалла массехк моттиг хьайийллай. Газеи мехкдаьттаи запасаш Iоаяра задани тIеххоачашъяьй. Белгалдаккханза даргдац, мехкдаьтта дукхагIа йола запасаш керттерча даькъе Самотлорски а цхьадолча даькъе Лянторски а Варьегански а моттигий, хIаьта газа запасаш — Уренгойски Ямбурскии моттигий чотах Iоаяь хилар. Мехкдаьтта доалла Толумски моттиг хавал ялх бутт хьалхагIа гучаьккхай, Бурув тоха кийчъяьй керда массехк моттиг, хIаьта уж ерригаш а мехкдаьттеи гази доаллаш а я.

...Керда энтузиасташ - добровольцаш бахкарга хьежаш я мехкдаьтта Тюмень.

В. ГИЛЕВ,
Тюменски радио корр.
г. Тюмень.

Цу гIулакхага хьажа веза

Цхьа - ши бутт хьалхагIа автобусий ворхIагIча маршрутах лела яьлар «Лоаман Iуйре» яха йIаьха хоза автобус. ПхелагIча маршрута пассажираш а чIоагIа гIадбигар цу гIулакхо, хIана аьлча цига а из тайпа массехк автобус лела яьлар. ХьалхагIа 3—5 мара ца хиннача хIанз 9—10 автобус хул. Балха е саггота гIулакха баха беза нах 40—50 минута транспортага хьежа ца безаш хилар доккха дика ма дий. Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш ца дийнача далац. 22 маршрутагIа лелача автобусашка цхьаккха кондуктор вац, автокассаш яц. Саг дIачуи чура арейоалалургвоацаш дукха нах хул автобусашка. ХIаьта кондукторашта, кассашта меттел шоаш битача водителаша билеташ доккаш ха йоаяц. Цар автобуса прилавка тIа Iодоахк уж. ТIаккха уж, сона гучадаьнначох, пассажираша хайра кулг ца тохаш ухкаш хул. Иштача моттиге водитела а пассажирий а кхетам лакха хила беза. ТIаккха мара доагIаш дар дизза дIакхоачаргдац пачхальалкхенга. ХIаьта долаш дола хьал мишта? Из да иштта: дуккха бола пассажираш мах Iе а бехкаш билетех кулг ца тохаш тIера Iобувл. Иштача моттиге даим тIахьожам лоаттабе беза. Цхьабакъда, из наггахьа мара деш дац.

Билеташ хьаэца ца кхоабеш ахча водителага дусаш а е вIалла мах ца луш тIера Iобувлаш а дIаух дуккхабараш. Лоаццa аьлча, шофера «хIамилг» яккхара хьалаш хьахулийташ дола гIулакх да из. Водитела билет дIаделча дIаэца ца туга «дика» нах а дукха нийслу.

Н. РОДИН,
Грозненски района халкъа тIахьожама комитета штате воаца инспектор.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГIА

ДIадахача шера 5 декабре «Сердало» газета тIа араьннаяр «Хьо харц ва, ИсмаIал» яха статья. Ше раьза а йолаш маьре иха ший йоI юха хьаяллаца дов товргиан яьха Беков ИсмаIал харцвеш яр иа.

Цу статьях лаьца Наьсарен района къахьегамхой депутатий исполнительни комитета председатела заместитела нов. Цуровас тхога укх тайпара хоам бу:

Статья тIа дийцар бакъхиннад. 1970 шера 14 декабре Арсаева Р. И. кулгалдеча 6 саг юкъе волча комиссе вIаши дов лаьца хинна БековгIари ГадиевгIари барта боалабаьб.

ХIанз керда баха хайна Ф. Бекова - Гадиеваи, Б. Гадиеви. ТIой-Юрта цхьана бахаш ба.

ТОАДЕ КАДРАШТА КХЕТАМ БАЛАР

Идеологически организаторски болх тоа а беш шоай керттера теркам тIабохийт хьалха латтача коллективай партийни организацеша хьалхле лелаеча кадрай. берригача коммунистий бехктокхам лакхбара, цар пачхахьалкхеи а къахьегама а дисциплина цIенхаштта чIоагIъяра.

Грозненски химически комбината юххьанцарча партийни организаце боккха болх бу кадраш хьахержаш, уж дIанийсъеш, царна кхетам луш. Хьалхле лелаеча посташка оттабаьча берригача коммунисташа беча балха цIенхаштта тIахьожам лоаттабу комбината парткомо. Укхаза практике чIоагI а денна дIаэттад производстве хьалхле лелаеча коммунисташа шоай декхари КПСС Устави кхоачашдарах отчеташ елга. Царга массанега а партийни поручeнеш я. Парткома мога а деш царех хIара коммунисто болхлошта хьалхашка докладаши беседаши ю. Цхьаккха юкъера а ца воаккхаш хьалхле лелаю болхлой специальни политически кийчбенна хургболаш гIулакхаш ду.

Укхаза белгалдаккха доагIа технически, юкъарча образоване, политически дешар эггара дикагIа вIаштIехьдаьккха хилар. Комбинате толамца болх беш я еррига квалификацеех бола специалисташ юхакийчбара школаши курсаши. Дика болх бу рационализаторашеи изобретателашеи. ХIара кхоалагIа вола коммунист производства новатор ва.

Комбинате хан - ханнахьа хул Iилма - теоретически Iилма-практически конференцеш. Цига керттера докладчикаш комбината ший специалисташ а хул. КхоалагIа шу да парте горкомерча марксизма - ленинизма сайрийнарча университета филиал комбинате болх беш йола. ХIара шера бIаьш болча инженерашеи техникашеи йистейоаккх из. ХIаьта цу факультете конкретни экономиках йола лекцеш комбината кулгалхоша еш.

Химикаша хан - ханнахьа технически прогресса конкурсаш ю. Уж еча хана хьеж ерригача звенoшка хьалхле лелаяра боарам мишатб, къоастаю лелара участкаши кхоачамбоацараш дола моттигаши. Боахам леллбара керда методаш юкъехьухь, социалистически яхь а лоаттаеш. Ханханнахьа яхьа итогаш ю, торжественно белгалбоах яхье котбаьннараш, тIехьабусарашта новкъостал ду. Грозне а республике а эггара хьалха юкъейоалайир цар щекински эксперимент. ЛархIа а йоагIаш лоархI цох грозненски индустре флагман.

Пхе шера 15-зза котъьялар химкомбинат Еррисоюзни социалистически яхье. 16-зза елар цунна СССР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела Ше байракх.

Укх деношка комбината коллективо эггара хьалха дIаболабир предприятеи нах бахачеи дика общественни порядок лоаттаяра а культура лакхъяра а къовсам.

Комбината партийни организаце дика кхетам лу коллективана, кадрашта. Цехийи участкайи хIанз бола дуккха кулгалхой хьалха хиниа мугIарера болхлойи специалисташи ба. ХIаьта директор вола Шилов ше а вар мугIарера инженер 1954 шера комбинате болх бе волавеннача хана.

Цхьабакъда берригаш а бац кулгалхой шоаех бенна тешам коллективаи партийни организаценен хьалхашка бакъбеш.

Царех цхьабараша телхаю партийни пачхахьалкхени дисциплина, амораьни гIулакхаш леладу, шоаш кхаьчача гIулакха тIагIолла наха цхьаьца хьовзамаш ду. Масала, цIенхаштта партийни бехктокхаме эзав слюдяной фабрика хьалха хинна директор Батманов, «Терек» яхача фирма генеральни директор Арсенюк, А. Н. Алисимова цIерагIа йолча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора хьалха хинна заместитель Разуваев.

Нийса гIулакх да кулгалхочунгара доал дарал совгIа кхетам луш хилар а хьадехаш йолча партийни организацеша дер. Масала, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода парткомо директора тIадиллар дIахо йодача хана цеха начальника посте В. А. Петров вита йиш йий хьожилга. Петрова кхетама балха меттел администрировани лелаяьй. Пхе бетта цхьа собрани яьяц, кIезига йоакхо яьй болхлой къахьегама хьалаш тоадаря. «Красный молот» завода мехкдаьтта аппаратура цеха коммунисташа цкъа яь ца Iеш критика яьй цеха начальника К. М. Шашковна цо шийга кхаьча гIулакх лерттIа леладеш ца хиларах, парторганизаце хетар теркал ца дарах, ца даьр даьд яхаш харцлерахи ца доагIа гIулакхаш дарахи. ХIанз Шашков цу балха тIара дIаваьккхав, цIенхаштта партийни бехк а баьб.

Боахама хьалхле лелаеча кадрай йоакхо яр партийни организацей декхар да. Цудухьа горкомо керте лоаттаду уж дешаш. Кадраш хержареи царна кхетам балареи хьакъехьа КПСС горкома бюрос яь решени толамца кхоачашъеш хилар хьахьокх отчетни - хоржамий партийни собранейи конференцейи итогаша. Цига кадраш харжара, балхаш тIа дIанийсъяра, кхетам балара цIенхаштта теркам тIабахийта хиннаб. ЛоархIаме хургда уж лелаш тIехьа тIайоагIача хана а, хIана аьлча производства кулгалхой инициативах, бехктокхам лакхбарах, гIулакх творчески лeладе харах тийша да цуккхача а даькъе КПСС XXIV-ча съездо хьалхашка оттадергдола декхараш толамца кхоачашдергхилар.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкома организационно - партийни балха отдела заведующе заместитель.

Дукха километраш марш яьчул тIехьагIа нийсса шоашта оттаьча ханна белгалъяьча районе кхаьчар ракетчикаш. КъайлагIа стартови позици а лаьца, кховса ракеташ кийчъе эттар эпсара В. Кропачева подразделене лични состав.

СУРТА ТIА. стартови позицешкара ракеташ.

ТАСС фотохроника.

БОКЪОНАШ ЦА ТЕЛХАЯЙТАРА

Укх тIеххьарча хана юрта боахама, мелиорацеи хин боахамеи министерствай организацешка, «Сельхозтехника» объединене, колхозий (межколхозни) гIишлошъеча организацей управлене болх байташ долча паровой котелех, сосудех, мукъ хьалъийбеча машинех пайда ийбара кхерамзлен техника бокъонаш телхаю. Из бахьан долаш оборудовани йох, авареш хулаш моттигаш нийслу. Цу хулаш йолча авареша котлай объекташта, гIонна йолча оборудованешта тIахьожам лоаттабара цIенхаштта новкъарлеаш ю. Цул совгIа царна гIулакх деш болча наха сакхаташ ду, помещенеш а йохаеш тишъю. Уж правилаш телхаергйоацаш, авареш хургйоацаш дола хIама дар «Грозэнерго» энергосбыта котлашта тIахьожам лоаттабеча инспекце керттера декхар да. ХIаьта цу даькъе боагIаш бола болх а бу цо. ПланагIа тохкамаш ду, хьалххехьа а дезар белгалдоакх, аварийни хьалаш тIа йолча объекташка болх бе могадац.

Ала деза, энергосбыта дерригa тахка довза хала да, массанахьа дIакхачац. Лоацца аьлча объекташ гаьна хиларца даим тIахьожам лоаттабулац. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да цу гIулакха предприятей, организацей кулгалхой оарцагIбовлар. Из цар декхар а да. Нагахьа санна из лоархIаме гIулакх ханна а е моттийта а доацаш даим теркам тIабахийта дог лазаш леладой авареш, сакхаташ хилар цIендеииа дIадаргда, оборудовани йохаргьяц, помещенеш тишлургьяц. ТIаккха из пачхахьалкхенна а наха а боккхача пайда гIулакх мя дий.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятей, организацей кулгалхоша из гIулакх тесса леладу. гостехнадзора органаша дIадехараш шоай предприятешка мишта кхоачашду хьажац. Котелашкара хий кIезиглуш хула авареш царна гIулакх деш болча наха производственни инструкцеш телхаяр, къахьегама дисциплина лоха хилар бахьан долаш хулаш я. Къаьстта доккха зе ду эксплуатацей кхерамзлени технически бокъонаш телхаяро я. ХIаьта из вай лакхе цIераш яьхача предприятешка иштта кхычахьа долаш да.

Наурски гIишлошъеча системе (начальник А. П. Луганский) КВ-200 яхача хий дIоаздеча котелашка дIа ца хьажарах хий кIезигденна авари хилар. ТIалаттача низо шин котелай барабанаш лелхийтар. Котелий оборудовани вIашагIъеххача ла йиш йоацаш кхоачамбоацараш нийсдалийтарахи технически бокъонаш телхаярахи хилар из. Белгалдаккха деза, кхерамзлен техника инженераша болх лерттIа вIаштIехь ца баккхарах, боагIаш бола тIахьожам ца лелабарах объекташка болх бара бокъонаш телхаеш моттигаш нийслу дуккхагIйолча хана. Масала, Сунженски района «ЦIеча Эскара», XIX партсъезда цIерагIча колхозашка, «Чечингушводстрой» объединене ПМК-3 гойтара агитаци фий хац, цIаккха а инструктажаш еш яц, болхлошта кхерамзлен бокъонаш дIайовзийтара цхьаккха деш хIама дац. Пехьленна чIоагIа зене да из.

Цхьайолча хана котелашта тIахьожам лоаттабеча органашка ца хоатташ, регистраци ца еш керда хьадъяь объекташ болх бе дIател. Масала, «Чечингколхозстрой» объединене ПМК (начальник М. А. Петренко) котельйи оборудовани дIа а оттаяь цхьаннега ца хоатташ болх бе йолаялийтар. ХIаьта Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе (председатель М. Ф. Лютиков) гIулакх деш бараш авари а хинна лозабар кхерам боллашехьа вертикально - цилиндрически котелашка хоаттам боацаш шоаш дIа а оттадаь бIаьрччача шера болх байтар.

Мукъ ийбеча машинех пайда ийбеча а кхерамзлен бокъонаш телхаю. Цунах дола масалаш доаладергда вай. Аргунски аьшкабетона изделей заводе. Шалински «Сельхозтехника» объединене тохкам бара ха кхоачаенайоллашехь кранашка болх байт. Аварий хинна яьлча бехказа бувларах бала пайда бац. Цул совгIа уж кранаш иштта йоллашехьа, кхерамзлен бокъонаш а йиш йоацаш телхаю. Иштта хьалаш да ала йиш йолаш да «Чечингушводстрой» ПМК-2, АТК-1.

Паровой котелаш, сосудаш, мукъ ийбу машинаш йолча предприятей, организацей кулгалхой технически бокъонаш ца телхаеш царга нийса пайда ийбелга вIаштIехьдаккха декхарийла ба. ГIулакх деш бараш (болхлой) лаьрхIа кийчбаь кхерамзлен техника бокъонаш дика йовзаш хила беза. Из дойя авареш хургьяц, оборудоване ца йохаш дукхагIа болх бергба, помещенеш тишлургьяц.

И. ФЕДОРОВ,

ДИАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА IX СЕССИ

1971 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНА ХЬАКЪЕХЬАРА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

З А К О Н

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна, 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен план Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии отраслевии комиссеша товдаьраш а тIехьа къоабалъе.

Статья 2. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета доалагIа бола халкъа боахам дегIабоалабара 1971 шера Паччахьалкхен плана укх тайпара керттера хьокхамаш чIоагIде:

	(1970 шераца нийсанча дуккагIа хургья)
Реализаци еш йола промышленноста продукци	8,5 процент
цу даькъе:	
Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерство	18,0 процент
Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерство	2,9 процент
Нохч-ГIалгIай АССР гIишлой материалий промышленноста управлени	4,2 процент
Нохч-ГIалгIай АССР йоагоча хIаман промышленноста управлени	0,5 процент
Паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш	66,0 процент
Промышленнии бытовойи гIулакхаш дарах хьатIабоагIа пайда	22,1 процент
цу даькъе:	
Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министерство	36,2 процент
Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерство	21,5 процент
Нохч-ГIалгIай АССР бахача наха бытовой гIулакхаш дара министерство	18,1 процент
Йоагоча хIаман промышленноста управлени	44,4 процент
Промстройматериалий управлени	1,5 процент

Статья 3. 1970 шераца нийсанча 1971 шера дуккагIа хилийта:

Паччахьалкхени кооперативнии торговле розничии товарооборот	6,8 процент
бахача наха бытовой гIулакхаш делга	19,5 процент
паччахьалкхен капитальни вложеней чотах чуIе цIенош эксплуатаце дIадалар	12,0 процент
школашкарен дIаьха ди долча группашкарей дешархой	29,2 процент
больницашкара маьнгеш	100 маьнги

Статья 4. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетнии отраслевии комиссей заключенешкарча 1970 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен планах лаьца еннача предложенешкен замечанешкен хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета сессе йийца депутатий предложенешкен замечанешкен хьожилга а царех лаьца йоагIаш йола решенеш тIеэцилга а Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадилла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

1971 ШЕРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

З А К О Н

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета соцам бу:

Статья 1. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето хьачуенна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет доходаштей расходаштей 100838 эзар сом а долаш чIоагIъе.

Статья 2. Паччахьалкхени кооперативнии предприятешкарей организацешкарей хьатIайоагIа доходаш — оборота тIара налог, пайда тIара хьачутела ахчаш, производстверча керттерча фондехи оборотни средстваеш тела мах, пайдах юхедиса мукъа ахча, подоходни налог, социалистически боахамгара хьатIайоагIа кхыйола доходаш — 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете деррига а 78730 эзар сом долаш чIоагIъе.

Статья 3. 1971 шера халкъа боахамга — дIахо промышленность, юрта боахам, наькъий боахам, жилищно - коммунальни боахам, бувзам, халкъа боахама кхыдола доакъош — дегIаккхувларга дIадахийта 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете еррига расходаш 16.184 эзар сома чIоагIъе.

Статья 4. Социальни мероприятешка — юкъарча дешара школашка, юкъерча специальни дешара заведенешка, Iилма-тохкама учреждонешка, библиотекашка, клубашка, театрашка, кепайоазонга, просвещенеи культурай кхыча мероприятешка. больницашка, берий яслешка, санаторешка унахцIено дораярей физически культурай кхыча учреждонешка; пенсешкей пособешкей — деррига дIадохийта ахча 1971 шера Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете 80.723 эзар сом чIоагIде.

Статья 5. Паччахьалкхен Iаьдалей паччахьалкхен управленей органаш лелаярга дIадохийта ахча 1971 шера Нохч - ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджете 2947 эзар сом чIоагIде.

Статья 6. 1971 шера Нохч - ГIалгIай АССР республикански бюджет доходаштей расходаштей деррига а 29.584 эзар соми 1972 шера 1-гIа январь тIакхоачаш кассе диса гучахьара оборотни ахча 1400 эзар соми долаш чIоагIъе.

Статья 7. 1971 шера районийи городийи бюджеташ деррига а лаьрхIача доходаштей расходаштей 71.254 эзар сом долаши 1972 шера 1 январь тIакхоачаш цу бюджетий кассашкара деррига гучахьара ахча 2.600 эзар сом долаши чIоагIъе, цу даькъе:

(эзараш сомаш)

	1971 шера доходаши расходаши	1972 шера 1 январе кассе гучахьа дуса оборотни ахча
1. Ачхой-Мартана район	2687	110
2. Ведана район	2269	110
3. Грозненски район	4170	190
4. Надтеречни район	2127	90
5. Наьсарен район	3191	160
6. Наурски район	2895	140
7. Ножай-Юрта район	3047	120
8. Советски район	1596	80
9. Сунженски район	3555	170
10. Урус-Мартана район	3480	160
11. Шаьла район	4873	200
12. Шелковской район	2807	150
13. г. Грозный	27896	645
14. г. Гудермес	3624	145
15. г. МалгIабик	3037	130

Оборота тIарча налогага районийи городийи бюджеташка 1971 шера кхы тIа а дIачудода ахча потребительски кооперации организацей розничии товарооборотага хьежжа укх боараме оттаде:

(эзараш сомаш)

1. Ачхой - Мартана район	899
2. Ведана район	1706
3. Грозненски район	1500
4. Надтеречни район	903
5. Наьсарен район	1009
6. Ножай - Юрта район	2408
7. Советски район	1255
8. Урус-Мартана район	2289
8. Шаьла район	3171
10. г. МалгIабик	952
деррига	14092

Статья 8. Нохч-ГIалгIай АССР районийи городийи бюджеташка 1971 шера дIачутелаш дола ахчаш чIоагIде:

а) бахача нахагара йоаккхача подоходни налогахи оборота тIара йоаккхача налогахи укх боараме:

	ДIачулуча ахчан проценташ: бахача нахагара йоаккхача подоходни налогах	оборота тIара йоаккхача налогах
1. Ачхой-Мартана район	100	100
2. Ведана район	100	100
3. Грозненски район	100	100
4. Надтеречни район	100	100
5. Наьсарен район	100	100
6. Наурски район	70	46,6
7. Ножай-Юрта район	100	100
8. Советски район	100	100
9. Сунженски район	80	87,6
10. Урус-Мартана район	100	100
11. Шаьла район	50	100
12. Шелковской район	100	11,2
13. г. Грозный	30	10,7
14. г. Гудермес	80	93,0
15. г. МалгIабик	100	100

б) кооперативни предприятешкарей общественни организацей боахама органашкарей йоаккхача налога тIара, колхозашкара йоахача подоходни налога тIара, юртбоахама налога тIара, хьун доходa тIара, бераш доацача, пхьаьча, кIезига бераш долча СССР гражданашкара йоахача налога тIара, 1971 шера ахчан-хIамай лотерейгара хьатIадоагIача ахчаех 100 процента боараме;

в) 1971 шера дIайийкъача Паччахьалкхен чурча 3 процент йолча кхаж боагIача заема ахчан тIара 50 процента боараме;

г) кооперативнии общественнии организацей имуществана шоай мукъагIа страховани ярах, транспорте пассажираша декхарийла а беш страховани ярахи декхар даь гIайожаеча страховане кхыча тайпаехи - 10 процента боараме а имущественни страховани ярах бахача нахагара хьатIадоагIача ахчах 50 процента боараме а.

РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски Управлене оборота тIара йоаккхача налога контингента тIара 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР республикански бюджете дIачутела ахча 30 процента «Ростекстильторга» Нохч-ГIалгIай республикански торгови база оборота тIара йоаккхача налога тIара дIачутела ахча 58 процента чIоагIде.

Статья 9. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета тIадуллалда 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР Паччахьалкхен бюджетагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча планово-бюджетнии отраслевии комиссей заключенешка еннача предложенешкей яьча замечанешкей, хIаьта иштта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета заседане депутаташа еннача предложенешкей яьча замечанешкей хьожалга, царех лаьца йоагIаш йола решенеш тIаэцилга, Нохч-ГIалгIай АССР министерствай ведомствай доходийи расходийи балансашка а сводни сметашка а, республикански бюджете, районийи городийи бюджеташка, хIаьта дахьаяза на доалаш моттигаш нийсъелча — Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето чIоагIъяьча 1971 шера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахам дегIабоалабара Паччахьалкхен планага хьежжа паччахьалкхен юкъарча доходаш тIара дIачутелача ахчай боарамашка а тоадараш юкъе хьолга.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 ш. 29 декабрь.

«НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА РАДИОВЕЩАНЕИ, ТЕЛЕВИДЕНЕИ КОМИТЕТАХ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ТЕЛЕВИДЕНЕИ РАДИОВЕЩАНЕИ КОМИТЕТ ЯРАХ» ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КОНСТИТУЦЕ (КЕРТТЕРЧА ЗАКОНА) 44 СТАТЬЯНА ТIАТОХАРАШ ДАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

З А К О Н

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

«Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советерча радиовещанеи, телевиденеи Комитетах Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи, радиовещанеи Комитет ярах» дола 1970 шера 17 декабрера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Цунга хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР Конституце (Керттерча Закона) 44-гIа статья «Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитета председатель» яхача дешаел тIехьагIа оттадаьча «Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи Комитета председатель» яхача дешаща дIакхоачашъе.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

«НОВ. ДЗОРТОВ САЙДАРА АДИЛЬ-ГИРИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МОТТИГЕРЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТРА ДЕКХАРЕХ МУКЪАВАЛИЙТАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ», «НОВ. ОЗДОЕВ ИСМАЙЛИЙ КЪУРЕЙШ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МОТТИГЕРЧА ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

«Нов. Дзортов Сайдара Адиль-Гири Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министра декхарех мукъавалийтара хьакъехьарен», «Нов. Оздоев Исмайлий Къурейш Нохч - ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста министралла хьожавара хьакъехьарен» 1970 шера 26 июнера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАНДАТНИ КОМИССЕ ДОКЛАДАХ ЛАЬЦА БАЬ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Мандатни комиссе докладага ла а дийгIа, Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

1970 шера 27 декабре Грозненски района № 71 йолча Чечен-Аульски хоржамий округе хержача, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоев Исмайлий Къурейша полномочеш къоабалъяь тIаэца.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ 1969 ШЕРА КХОАЧАШЪЯРАХ ЙОЛА ОТЧЕТ ЧIОАГIЪЯРА ХЬАКЪЕХЬА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

1969 шера Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет 109.003 эзар сома доходаш йолаш 102.120 эзар сома расходаш йолаш, хIаьта доходаш расходел 6.883 эзар сома дуккагIа йолаш чIоагIъе.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

«НОВ. ИБРИЕВ САИД-ЭМИН САЙДАЕВИЧ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА МАЬХИЙ ОТДЕЛА НАЧАЛЬНИКАЛЛА ХЬОЖАВАРА ХЬАКЪЕХЬАРА» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

«Нов. Ибриев Саид-Эмин Сайдаевич Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета маьхий отдела начальникалла хьожаварах» дола 1970 шера 28 маера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

«НОВ. ЕЛИСОВ БОРИС КУЗЬМИЧ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЧУРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРА ДЕКХАРЕХ МУКЪАВАЛИЙТАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ», «НОВ. ГУСИНИН НИКОЛАЙ ИВАНОВИЧ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЧУРЧА ГIУЛАКХИЙ МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРА ХЬАКЪЕХЬАРЕИ» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

«Нов. Елисов Борис Кузьмич Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра декхарех мукъавалийтара хьакъехьарен». «Нов. Гусинин Николай Иванович Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министралла хьожавара хьакъехьарен», 1970 шера 28 апрелера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

«НОВ. С. М. ЛАГУТИН НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ТЕЛЕВИДЕНЕИ, РАДИОВЕЩАНЕИ КОМИТЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРА ХЬАКЪЕХЬАРА» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума СОЦАМ БУ:

«Нов. Лагутин Сергей Михайлович Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи, радиовещанеи комитета председателалла хьожаварах» дола 1970 шера 17 декабрера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

«НОВ. ДИДИГОВА БЕКА ЛАРИСА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛА ДЕКХАРЕХ МУКЪАЯЛИЙТАРА ХЬАКЪЕХЬАРА» НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ ЧIОАГIДАРАХ БОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

«Нов. Дидигова Бека Лариса Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела декхарех мукъаялийтарах дола 1970 шера 26 августера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1970 шера 29 декабрь.

Хьайбаш леладераш

ПятилеткагIа паччахьалкхенга планагIа 1430 тонн шура йоткха езаш бар Шаьла районерча «Юбилейный» совхоза хьайбаш леладераш. План а социалистически декхараш а сийленца кхоачашдаьд цар. Даьхенна дIаеннай 1623 тонн шура. ХIаьта дулх дохкара план 350 процент кхоачашъяьй.

Къаьстта дика къахьийгад цар дIадахача юбилейни шера. Цу шера шийна групперча хIара Iаттагара дукха хIама ца эшнаш кхо эзар килограмм шура яькхай дикагIа йолча дояркас Исраилова Каметас. Ленина юбилей сийна тIайийца декхар кхоачаш а деш, планал совгIа 600 килограмм шура яьккхар цо цу шера хIара Iаттагара.

Карарча шера хьалхарча квартала план хана хьалха, 15 марте кхоачашъе, хьайбаш гIел на дели йиташ Iангара даха — иштта да совхоза хьайбаш леладераша КПСС XXIV-ча съезда сийна тIайийца социалистически декхараш.

Т. САИТОВ.

Балха юкъехьой пайдане хурга

МУВХЬАШ ТIАДУВТТАШИ ДОАССАДЕШИ ДЕЧА БАЛХАШТА ЛАЬРХIА ТРАНСПОРТЕР

Тара чу доалла товар хьалха сомий-баьмадаарий базашка автомашинашта тIадотташи Iодоассадеши дола балхаш кулгашца дора, цу гIулакха дукха физически къа а хьегаш.

ХIанз цхьайолча сомий-баьмадаарий базашка оаса-транспортер я цу балхашта механизаци е йиш хулийташ.

Шарнираьца вордингаш тIа оттаьнь, саьнаш долча аьшках яь рама я транспортер. Шарнираш тIа латташ из хиларо йиш хулийт тайп-тайпара лохали лакхали долаш йолча машинаш тIа мухь тIаботтача хана цуна хьежжа транспортер а айе.

Рама тIа оттадаьд оаса кхестаюн эза лоаттаюн бердаш а транспортни оаса эза латтача хана хьалкхоэбаш йола вординигаш а.

Транспортер эIанарга гIолла болх бе йолайолийташ йолча муфгах, электродвигателах, редукторах латташ йола электропривод йоалл кронштейнашца рама тIа чIоагIъяь.

КУЛГАЩЦА ТАМАГIА ДУ ЭЛЕКТРОХИМИЧЕСКИ УСТАНОВКА

ХIанзарча оатхалашта тамагIаш уттадара методегIа тамагIа дика хилац, болх сихха хьа а Iац, уттадеш хала а да. «Баррикады» яхача Волгоградски заводе кийчъяьй ток чакхъювлийтача материалехи тIагIоллара чIор металлически долча материалехи яьча оатхалашта электроимпульсии тамагIа уттадара метод. Из метод хIанзалца хиннача методал эргаш я болх сиха хьаIовш, тамагIа белгалагIа, сакхет доацаш хиларца, цо йиш хулийт шаьра тIехе йолча оатхалашта тамагIа уттаде.

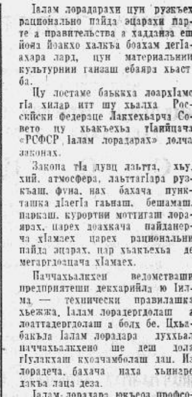
Постоянни ток лелача зоне йоаллача оатхала тIехе анодии коачъярах латт из метод.

Типографски способагIа гарта яхача типографски сплавах ю штампаш - мухьараш. Знаний тIехе дIакъоастаяра «стирокрыл» яха ТШ марках йола пластически масса хьокх. Порошоки кхачаьи эIашагIа а теха кийчъяь я из масса.

Письмо кепатеха деце а...

Сунженски района Первомайскерча дешархоша шоай юртара цхьадола кхоачамбоацараш дуацаш а уж дIадахара новкъостал дар дехаш а коллективни письмо яздаьдар «Сердало» редакцега. Цу гIулакхага хьажа а де дезар де а аьнна из письмо оаха дIадахьийтадь Сунженски района къахьегамхой депутатий исполнительни комитетага. Цун председатела нов. Плиева тхога укх тайпара хоам бу:

Первомайски юкъерча школа 8 классерча дешархоша шоай юрта фотографи ца хиларах лаьца яздаьча коллективни письмо тIа дувцараш бакъ да. Райбыткомбината директора нов. Высочинске тхога хоам беча тайпара хIанз Первомайски яхача юрта бахача наьха хьашташ кхоачашдеш я дIа — юха уха мастерской. Цул совгIа, нагахьа санна коллективни карташкаш даха дезаш нийслой Райбыткомбинате хьачуеннача заявках цига фотографаш дIаухаргба.

Тайп-тайпара дукха экспонаташ йолаши, сакъердамен я г. Назранерча цхьолагІча школа дешархоша вІашагІъелла музей. Музее вІашагІтехача сурташа, каьхаташа, кхыча документаша дувц граждански, Сийлах - боккхача деймехка тІемий турпалех. Музей вІашагІйолларо а хІаьта дешархой цунца сакъердалуш хиларо а торо хулийт тІема - патриотически кхетамца бераш кхеде.

ХІанз школа музей хоза цхьалхайоалаш латт.

СУРТА ТІА: музей активисташ Арчакова Аняи Бакаева Цаэши.

С. ХАКИЕВА сурт.

ІАЛАМ ЛОРАДАР— ХІАРАНЕ ДЕКХАР

Іалам лорадарахи цун рузкъех рационально пайда эцарахи парте а правительства а хаддаиза еш йоиа йоакхо халкъа боахам дегІаахара лард, цун материальнии культурнии ганзаш ебаяра хьаст ба.

Цу лостаме баьккха лоархІаме гІа хилар итт шу хьалха Российски федераце Лакхехьарча Совето цу хьакъехьа тІайийцача «РСФСР Іалам лорадарах» долча законах.

Закона тІа дувц лаьтта, хьу, хий, атмосфера, лаьттагІара рузкъаш, фуна, нах бахача пункташка дІаегІа гаьнаш, бешамаш, паркаш, курортни моттигаш лораярах, царех доахкача пайданерча хІамаех царех рациональни пайда эцарах, цар хьакъехьа де мегаргдоацача хІамаех.

Паччахьалкхен ведомстваши предприятеши декхарийла ю Іилма — технически правилашка хьежжа, Іалам лорадергдолаш а лоаттадергдолаш а болх бе. Цхьабакъда Іалам лорадара духхьал паччахьалкхено ше деш дола гІулакхаш кхоачамболаш дац. Из лорадеча, бахача наха хьинаре дакъа лаца деза.

Іалам-лорадара юкъеоз професоюзни, кагирхой, Іилма, кхыйола общественни организацеш, хІаьта берригача Іалам лорадара беча балха хьалхе лелаю Іалам лорадара Ерригроссийски общества.

Іалам лорадара общества республикански совет йиллар 1962 шера. ХІанз Іалам лорадара общества советаш я республика ерригача районашка, 740 юххьанцара организаци а йолаш, 150 эзар саг юкъе а волаш.

Общества, индивидуальни членаш ба пионераш, школьникаш, кагий нах, мехкарий, къахьегама ветеранаш, пенсионераш. Іалам лорадара коллективни членаш йолаш 348 предприяти, учреждени, дешара заведени, колхоз, совхоз я.

Хьу, оалхазараш, чкъаьрий, городашка, юрташка, поселкашка дІаегІа гаьнаш лораяра традиционни кІирашкен бетташтен юкъе, «баьццарча патрула» балха юкъе дакъа лоацаш дешархой юкъерчал доаццаш аІламца бувзабенна хул, цун законаш довза, къахьегама навыкаш Іомаю, Іалам дукха дезара а лорадара а уйла чуйоас.

Юбилейни шера 19 эзар саг юкъе волча 219 дешархой бригадай Іалама къонача доттагІаша колхозаштен совхозаштен юрта боахаме новкъостал дир.

Нохч - ГІалгІайчен хьун боахама болхлоша дикача оагІорахьа бувц уж, хьаьий царна лесничестваш. Иштта йола лесничестваш 26 я республике. Цар болх бу опыт йолча специалистий хьалхленца: хьун культураштa, дІадегІача боча бІараитa, фун участкаштa, гІулакх ду, питомникашка хьалкхею дІайогІа гаьнаш, хьун, беша, декаративни культураш, хьун сомийн гаьнийн ганзараш гулду.

Іаламца ленински хьисапе гІулакх лелара тІехьа яхь а лоаттаеш, цар республика городашкен юрташкен бІаьш эзараш декоративни сомийн гаьнаш дІаегІай, скверашин памятни аллеяши яьй.

Іалам лорадара общества коллективни членаш йолча предприятеша, учрежденеша, колхозаша, совхозаша общественни хьисапе боккха болх бу бІехдаларах Іамарчи атмосферни фои, эрозионни процессех лаьтта, шоай лоІаме наха тедаргйоацаш, цІеро, зеннерча чоапилгаша хІалак ергйоацаш хьу лораеш, паркаш йохкаш, михехи йокъалахи моттигаш лорае хьу йогІаш, шоай территореш тІа гаьнаш йогІаш.

«РСФСР Іалам лорадарах» дола закон республике мишта кхоачашду хьожаш общества организацеша хан - ханнахьа еча рейдаша боккха пайда бу. Царна юкъе дакъа лоац дукхахча бахача наха, дІадоах гучадаьнна кхоачамбоацараш, тоаду Іалам лорадара лоархІаме гІулакх.

Юрта боахама доккха зе деш йолча лаьттан эрозеца къовсам лоаттабара общества республикански совето 1969-чен, 1970-чен шерашка яьча конкурса юкъе дакъалоацаш хилар колхозаш, совхозаш, лесхозаш, кхыйола юртбоахама предприятеш. Лаьтта михеи хинеи эрозе толхадарах лораден доккха гІулакх дир цу конкурсо.

«РСФСР Іалам лорадарах» долча закона лоархІаме декхараш толамца кхоачашду общества звеношка из болх баран тІахьожам лоаттабарaи хержараш хьинар дола а Іалам лорадар паччахьалкхени халкъеи лоархІаме гІулакх хилар дика кхетадеш бола а нах хержача. Іалама рузкъех хьабаькъалца пайда эцилга, уж рузкъаш дебаделга вІаштІехьдаьккхача.

М. МАЦИЕВ,
Іалам лорадара Общества республикански совета член.

Керда книжкаш

Укх деношка Нохч - ГІалгІай книжни издательства кепа я теха гІалгІай меттала арадаьккхад гІалгІай воввaш волча писатела Чахкиев СаІида яздаь «Бертий бийсаш» яха книжка. Из роман язъяьй ГІалгІайче Советий Іаьдал доаккхаш а из чІоагІдеш а контрреволюционераштa, белогвардейцаштa, деникинцаштa духьал лоаттабаьча къизача тІемах.

Вайцига хиннача граждански тІема документайи цу тІема юкъе дакъалоацаш хиннараштa дагадоагІарийи ларда тІа кхелла из йоккха произведени писатела творчество а гІалгІай художественни литература а дегІадоагІача новкъа баьккха боккха гІа ба. Доккха совгІат хеташ тІаэцаргья из гІалгІай художественни литература дезараша.

Иштта цу издательстве кепа а теха эрсий меттала араяьккхай Нохч - ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министра заместитела Башилова язъяь «Яздеча книжка къайле» яха повесть язъяьй дукхача шерашка милице болх беш Іоаяьча опыта а зуламеи общественни порядок толхаеши гІулакхаш леладераштa духьал лоаттабеча халача, йоккха говзал, денал эшача къовсама а зем боаккхаш хьахиначоа тІагІолла.

Милице болх беча наха цар гІулакха тІехь боккха хьехам лургболаш, еша безам боагІаш произведени я из. Из дика хеташ ешаргья вай республика кхыча къахьегамхоша а.

Ч. ЮСУПОВ.

Сихъенна дегІаухаш латт Эстоне энергетика. Йоагача сланцашца болх беш я 1600 эзар киловатт-сахьат низ бола мехка къилбаседа-малхбузехьа йоаккхагІа йола Ленински комсомола цІерагІара Прибалтийски ГРЭС. Йолаяийтача дийнахь денз 60 миллион киловатт - сахьат гаргга электроэнерги яьккхай цо.

ХІанз Нарвана юххе хьалъеш латт республика энергетика шоллагІа гигант — Эстонски ГРЭС. ХІаране 200 эзар киловатт йола цун кхо энергоблок хІанзлехьа а болх беш я. Сихъяь вІашагІйоллаш латт йиълагІа блок. Из кургда Ерригсоюзни ударни комсомольски гІирса гІишлошъерийи монтажникийи КПСС XXIV съезда дола совгІат.

СУРТА ТІА: Прибалтийски ГРЭС кулгалдара блочни шит. Хьалхашкахьарвар — коммунистически къахьегама ударник вола машинист В. Гошев.

ТАСС фотохроника.

ПРОФЕССИ ХОРЖАШ ВА КХУВШ ВОАГІАР

МАЛА хургва? МалагІа гІулакх караэцаргда. Професси харжар — вахаре эгара лоархІамегІа йола проблема. Цхьабакъда, лакхерча классашка деша багІарашка хаттараш даьчул тІехьагІа гучадаьлар: царех дукхагІа барий хаьда, хІаьта керттердар, шоай дІахорча специальностах лаьрххІа корта болаш хІама ца хилар. Вахара опыт хІанз укх сахьата йоацаш болча кхувш боагІарий моллагІча специальноста дикалах е халонех йола уйла цІаьхха. дагадоххарагІа соц. Вуз хоржача хана а маькарагІа болча шоай новкъосташа даьр ду. Цу тайпара нийслу институташкен техникумашкен деша бахараштa юкъе дагадоацаш деша баха нах. Цу тайпарча наха безам боацаш деш. Іилман къайленашка кхоачалаш дешарах цхьа мул баьккхача гІолла дешара заведенешкара дІа а баьле, дийшарашца дІа а боацаш е дешанза бараштa хьа а боацаш, юккъерча ремесленникаx дІаккет.

Професси кхетамца харжара дІахо хьалхашка нийсдала тарлуш дола дукха хІамаш теркалде деза Цхьабакъда, мелла аьлча а керттердар — из хІаране шийн безам хиларга, хургйола специальность езарга, хьинаргеи унахІеноргеи хьежжа да.

ХІара профессе ши-шийна эшараш дІадех организмагара. Тховa, лорашта, масала, хов: химически промышленноста аппаратчикаштеи вычислителашта - программисташтеи лоархІаме да, хьаь порлонна юкъеи пордонна кІалхарча моттигашкеи хулаш йолча нервни процессаштa юкъера бувзамаш къаьстта шаьра хилар. Кагийча эатхалашта обработка еш болча наьха нервни процессаш масса хила еза, предметаш сихха къоастадала деза — бІарга са шоай тайпара долаши оІелташтa къаьстта хІама холуши хила беза уж. ЗІамигача сага болхлочун автоматика специальность езасннай. хІаьта бІаргашта хІама дика гац. хІаьта бІаргасьнаш а да новкъа: из тайпа болх нийсбелча дегІагара хьал хувца деза. Дальтоникаштa — цхьадола бесаш. дукхагІча даьйкъе цІеи баьццареи бесаш. вІалла мегарйоацаш а я профессеш. ДегІа Іоаткъам беш дола эрахьара хІамаш сихха къоастадеш, пространстве нийса лостам лаха хоьш ца хилча баргбац шофераш, летчикаш. Шаьра кога кІийлеш хилар — лоадам боаца эйи хет, цхьабакъда, из кхыметтел специальность харжара наькъ тІа дсал — ткачиха, парикмахер, кхывар хила йиш яц. Шоай физически торонаш дукхагІча наьха санна дика хет цхьаболча кхувш боагІараштa, къаьстта а «гІоръяьнна» профессеш юацача хана — актер, балерина, музыкант, илли оалар, и. кх. дІ. ТІакъха цу тайпарча балха мегаргйий организм? Са шийн психо - физиологически гІулакхашка диллача белгалъяьча профессена мегаргвий - вецийн хар из Іалаьмате чоалхане болх ба. Професси харжар дІаотІахьежача унахцІена хиларах кхоачамбаь Іе мегаргдац, из лоро къоастадаиза дагІаш.

Дика опыт Іоаяьй тайп-тайпарча профессен специалисташа дакъа а лоацаш профессеш харжара кабинеташ хьийллача Литовски ССР цхьайолча районашa. Каникулаш йолча хана цу республикера лакхагІа классашкара дешархой царна дукхагІа хьашт долаш йолча предприятешка болх бе бохийт. Профессе хадонаши атуонаши, кинокартинашка е книжкашка гІолла а ца йовзаш, практике йовзаро новкъостал ду професси корта болашагІа харжара.

Дукха производственни операцеш кхоачашъяра тахан эшар физически низ а боацаш, ира уйлеи сиха, дукхагІйолча хана Іалаьмате бехтоккхаме решенеши я. Цу доллача хІамаша дукхагІа дІадех тайп - тайпарча органашкаеи системашкареи: кхыметтел лора а низкъале хул из къоастаде. Цулухьа, кхувш воагІача моллагІчоа, цун унахцІено теркал я еш, малагІа къахьегам дукхагІа мегаргбя нийсагІа къовстадара новкъостал деш дола медицински хьоккхама чІоагІдаьд СССР унахцІено лораяра Министерства. Цу гІулакха дІахо а чІоагІа техкамаш деш да, хІана аьлча професси харжара наькъаш овлангара денз хувц прогрессоа автоматизацеи.

Професси харжара никъ лахар — педагогика, психологе, медицина комплексни декхарех цаІ: из даьшца - нсанощна къаьстта контакташ а йолаш къостаде деза из. ГІойленагІа хургдар, натахь санна хьехархоша, лораша: даьша-нанош дакъа а лоацаш, школашка цу теІашта хетаяь семинараш йича.

И. И. БЕЛЯЕВ,
СССР Іилмай Академе член-корреспондент, профессор.

ДОГ ГІОЗДОАККХА ИСКУССТВО

В. И. Ленина 100 шу дизара хетаьлча Ерригсоюзни юбилейни выставке хьокхаш дар советски изобразительни искусства мастерий дикагІдола балхаш. Царех цхьадараш хьокха оттадаьд хІанз болх дІаболабаьча изобразительни искусствай республикански музее, цун филиале — Орджоникидзевски станице. Выставка вІашагІъеллай РСФСР культура Министерствас Цига я «Советская Россия» яхача шоллагІча, кхоалагІча, йиълагІча выставкашка. хІаьта иштта тІехьарча Ерригсоюзни юбилейни выставкашка хинна живописа, скульптура, графика произведенеш.

Дуккхача къамех латташ я Россе художникий коллектив. Цхьабакъда цар хьакхелла искусство халкъа хетаяь: цун дега йовхал, цун денал, цун иваз из доаккхаш лоаттабаь къовсам хьахьокхаш хиларах массане кхетаеш гІаэнаш я.

Советски хана керда тема енай российски художникаштa. Из цІаккха къалургйоаца Ленинана я, Ленина гІулакхаш да.

Цу темана хетабаь ба ленинградски художника А. И. Пархоменко 1967 шера язбаь «В. И. Ленин комсомольцашца» яха болх. 1920 шера ІІІ-ча комсомольски съезде кагирхошта хьалхашка В. И. Ленина къамаьл деча хьайнца дакъа да художника яздаь полотно.

«Къамаьл ду Ильича» яхаш я вай мехка воккхагІволча графика. СССР халкъа художника, СССР Художества Академе член-корреспондента Паччахьалкхен преме лауреата Н. Н. Жукова автолитографи. Ткъаь итт шу хІана дац аьнна ха я художника цу темах къахьега. Кхыча балхаш тІа санна, укх тІехьарча шийн балха тІа а тешамболийташ шийса баьчча образ хьакхолла вІаштІехьдаьннад художника.

ГІоргзьнача советски скульптора, СССР халкъа художника, СССР Художества Академе президента, Паччахьалкхен преме лауреата, Социалистически къахьегама турпала Н. В. Томске говзал йовзийташ я «В. И. Ленин» яха мрамора хьаяь экспозици. Ильича хьакъал, цун деррига сагал хьахьокхаш лаккхача говзаца хьакхеллача формо цІаккха йиц лургйоаца образ гайт вайна.

Выставке, гаьнна цІи хезача художникашца цхьана хьокхаш да лакха талант йолча кагегІболча художникий балхаш а.

Царна юкъе ва ярославски художник А. Н. Мазитов. Художника талант белгалъеш я Граждански тІема темах цо язъяь «Барабанщик» яха произведени. Из сурт дилаара художественни формага, цун лучоацамга пластически из чакхдаккхаро тешал ду выставке оттадаьча балхашта юкъе из чІоагІа теркам тІаозаш хилар.

Иштта белгалде довгІа РСФСР искусства заслуженни деятела В. И. Курдова «Тачанка» яха графически сурт а.

Сюжетно - тематически балхашта юкъе къоастабе мегаргбе РСФСР халкъа художника, Паччахьалкхен преме лауреата Ю. П. Кугачи «Селькори» «Шоаттдийнахьея» яха ши болх.

Дика моттиг дІалаьцай выставке портреташа, пейзажаша, натюрморташа. Яздаьча суртаца а скулптураца а советски сага образ хьахьокхаш да живописцаш К. М. Максимова, РСФСР халкъа художника В. А. Игошева, В. В. Щербакова, скульпторaш М. А. Теилова, О. П. Комова, Ю. А. Чернова кхычар хьакхелла портреташ.

Портретни лахах лоархІаш я иркутски художника Л. И. Вычугжанина «Іа» яха произведени а.

Цхьа шийн тайпарча говзалца язъяь я РСФСР искусства заслуженни деятела Ю. С. Подляске пейзажаш — «Михилг», «Мух хьекха ди», «Ше».

Книжкаштa иллюстраци ячерна юкъе белгала я СССР халкъа художника В. А. Фаворске, Г. Епифанова, Ф. Д. Константинова, Кукрыниксы, кхычар оагІонаш.

Цхьабакъда художникий лакха говзал йовзара, цига хьокха оттадаьча балхашка хьажа дувла тха выставке.

З. АНТОНОВА,
искусствовед.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

Маьхаш тІадетталу

МАЛХБУЗЕХЬАРА БЕРЛИН, 5 январь. (ТАСС). Вахара мах лакхбаларга диллача Малхбузен Берлине бахача наха рекордни хилар 1970 шу. Бетта - бетта езлора кхачан продукташи саготагІа эшаш дола товараши, хадланза тІаьетталора чуІеча моттигех дела маьхаш. сихха лакхлора тайп - тайпара коммунальни тарифаш. 1970 шера эгара тІехьара хилар декабрь бетта маькха цхьадолча тайпаштеи маргаринаи 10 процент маьхаш тІакхетар. Цу цхьан ханна 13,3 процент лакхделар чкъаьрий цхьадолча тайпай маьхаш. Керла шу тІакхоачача хана квартира лаьарга болаш хинна мах 1969 шерарчул 12,6 процент дукхагІа бар.

Малхбузенберлински кепайоазоно ше кхераш хилар къайла ца хьош белгалдоаккх укх деношка. Керлача шеро шийца керда халонаш яхьаш хилар. Керлача шера хьалхарча деношке а денз дикка езъеннай дукхха молхаш.

Укх гарггарча хана лакхлургдолаш ца йий маьхаш. Лакхъе лаьрхІад машиннаькъеи почтовии тарифаш.

ПАРИЖ. 5 январь. (ТАСС). Почтеи телеграфеи гІолла дІакхухьийтарий массе тайпай тарифаш 4 январе денз дикка лакхъеннай Франце. 5,2 процент лакхбеннаб машиннакъа тІарча транспортаца водарг боаккха мах.

Кердача шера хьалхарча деношке а денз Франце иштта лакхбеннаб саггота эшаш дола кхы тайпа гІулакхаш дарах боаха маха. Масала, 14, 25 процент лакхбеннаб больнице цхьан дийнахь Іовилла йоаккхача ханага бола мах. 20 процент ІотІакхийттай телевиденех пайда эцарах йоаха налогаш.

КЕРДАЧА КОНГОНА— КЕРДА ОБРАЗОВАНИ

БРАЗЗАВИЛЬ. 5 январь. ТАСС-а корр. В. Райкеруса хоам бу:

Шийн доІаме йолаш даьккхача итт шера Конго Халкъа Республикерча школашкара дешархой шозза чул дукхагІа хиннаб.

Тахан шийн доІамерча Конго Халкъа Республика школашка деша ухаш да деша даха ха йолча берех 95 процент.

Цу цхьан ханна лохаш да къаман образоване система дІахо эргаьккха тоаяра наькъаш. Дукха ха йоацаш Конголезски къахьегама парте Центральни комитета инициативагІа Браззавиле къаьстта коллоквиум хилар просвещене дешашта хетаяь. «Кердача Конгона — керда образовани» яхаш лозунг а долаш вІашагІкхийттача цу коллоквиуме дакъа лаьцараша массава раьза а волаш хьаллаьцар дешархошта «Іилма социализма чдеяй уйланца» кхетам бала. Даьхенцеи хьаьналча къахьегамцеи цар безам хулийтаргболаш уж хьалххебе безаш йола бокъонца халкъа школа НРК-е хьаелга.

СИЙ ДОАЦА РЕШЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 5 январь. (ТАСС). Къилбаседа - малхбузехьарча университета (штат Иллинойс) Іаьдалаша распоряжени еннай тІема духьаларча студенчески болама тІехьара ткъаь итт студенческа активистка студенчески общежитера эраьккха аьнна. Из сийн доаца решени укхаза американски университеташка «кхы уйла яраш та» тІаккхувш США йоаржаяь кампани кхы цІаьккха гучаяккхар санна доарх.

Соахк май бетта американски бІу Камбожде чубахараи Кентски университете хиннача кагирхой студенчески митинга топаш эттараи духьала протест еш хиннача дукххача студенчески забастовкана керте лаьттаб студенткаш.

ПАЙДАНЕ ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХАШ

ПРАГА, 5 январь. (ТАСС). «Советски доттагІаша новкъостал ца доре Іалаьмате хала хургдар вайна сихеи мах кІезигагІа бохийташи цветной телевизораш арахеца, — аьлар Я. Горас, город Рожноверча «Тесла» яхача завода директора — Рожновски «Теслачен» телевизораш хеча Львовски заводан юкъе тІа-хьадеча новкъосталон новкъосташха цхьана леладеча гІулакхашеи кхоьга торо-хулийт советски опытах пайда эца, технологи эргайоахаш тоае, керда продукци арахеца кийчо яра чІоагІа эшаш дола новкъостал эца».

Я. Горай уж дешаш доаладаьд «Руде право» яхача газета тІа кепатеха араяьккхача, электронни промышленность дегІайоалаяра дакъе цхьана леладеча чехословацко - советски гІулакхий хьакъехьарча статья тІа.

Электроника дакъе СССР-ои ЧССР-ои цхьана леладу гІулакхаш шинна а мехка чІоагІагІа пайдана да, йоах статья тІа. Советски заказаш бахьан долаш «Тесла» торо хиннай цхьайола йзделеш йоккхийча сересгІа хьае, хІаьта цунах йоккха экономически гІойле йоах. СССР-о завода кхухьийт хІанзара оборудовани, еза бедал, нагахьа мара ца корайоагІа материалаш. Шийн эргІанна заводо Советски Союзе кхухьийт гІехдика продукци.

КЪАМАН ПРОГРЕССА НОВКЪА

Шийн доІамеча Бирма — ткъаь кхоъ шу. Бирмански союза халкъо 4 январе белгалдаьккхар шийн къаман доккха цІей — шийн доІаме даьнна Ди. 1948 шера 4 январе массача Иравадe бердашка йийкача артиллерийски салюта залпаша дуненга хоам бир. Бирма халкъаша кхыча мехкашкахьара тІалаьттача Іазапа духьала дуккхача шерашка лоаттабаь къовсам сийлахь котало а йоаккхаш чакхбаьнна хиларах. Азе хьахилар дуккха къамаш даха колониализма гІабаш Іоккхайса, суверенни бирмански паччахьалкхе.

1962 шера марте Бирмерча Іаьдала керте эттар потриотически гІозараш, инарал Не Вин керте а волаш революционни совет вІашагІъелла прогрессивни уйлаш йолаш бола эпсараш. Къаьнача, каст-каста Бирмах оаллача тайпара «хагодийн дуга кхайн мохк» юха къонбеннаб «Социализмага бодача бирмански наькъа» программа хьа а кхайкаяь революционни совето къаман доІам чІоагІбарга, экономически социальни прогрессага бигар мохк.

Цу хана денз дІадахал 9 гаргга шу, Бирма керда кулгалхой мехка вахара тайп-тайпарча доакъошка овлачгара денз эргалонаш е аьнна хьакхайкаяь программа кхоачашъе лаьрхІа хилар бакъ а деш. ХІана Бирмера аракхессай кхыча мехкий капитал, национализмаци яьй банкашта, компанешта моттигерча капитала йоккхийча предприятешта. Промышленносте кертера хьал паччахьалкхен секторага да. Цуна доагІача даькъа кхоач бедал йоахача промышленноста предприятей пхе даькъах диъ дакъа гергген из чакхйоахача промышленноста предприятей пхе даькъах кхо дакъа совгІеи.

Йоккхий эргалонаш хиннай бирмански юрта а. Лаьтташ доацачеи кІезига лаьтташ долчеи ахархоша пайда эцаш да хІанз цар хьадхагІа помещикашкара йоалах ийлеш хинна оахаш долча лаьттаех кхоалагІа дакъа гаргга. Совдегарал дийхад. Паччахьалкхено ахархошта ахчан ссудаш а чухьнахьарча маьхах юртбоахама техника а гел.

4 миллион гаргга бирмански бер школе деша дагІа. Из цифра геттара йоккха хетаргья, нагахьа санна ткъо шу совгІа ха хьалхагІа Бирмера дуккха а дукхагІа бола нах йоазув-дешар ца ховш хинна хилар хьадагадехача.

ХІанзарча Бирма белгалагІа йола оагІув я городашкарчеи юрташкарчеи наха керда вахар хьалдеча тІа-тІа дукхагІеи хьинарегІеи дакъа лоацаш хилар.

Болхлойн ахархойн советашта чуйоагІа дуккха а дукхагІа йола предприятеши юрташи. Бирмански социалистически программа парти дукххача къахьегамхой парти а хинна дІаотташ латт.

Арахьарча политике чІоагІа позитивни нейтралитета наькъа тІа латт Бирма. ДоттагІалеи беркате цхьана леладеча гІулакхийи бувзамаш толаме дегІаух Бирманеи Советски Союзаи. хьаьга иштта кхыча социалистически мехкашта а юкъе.

В. ХАРЬКОВ,
ТАСС обозреватель.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, 7-ча январе делкъийга кхачалехьа цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара гІийло, гІаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гІолла 3—8, Грозне 5—7 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. ДІахорча шин дени шин буси хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, хаьда лостам боацаш, гІийло, гІаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 1 градус йІовхалгара 4 градус шелалга кхоачаши деношка 3—8 градус йІовхал йолаши хила а тарлу.

Метеостанци.

ЛадувгІа, хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ
7 январе

12.00 — Школьни каникулий деношка «Перекличка» яха художественни фильм. 13.55 — Кердача шера фаьлг. Пионерий дворецера трансляци. 18.00 — Передачай программа. 18.05 — Дешархошта фильм. 18.55 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.20 — Киножурнал. 19.30 — Болчъло яхар кура цІи я. Сборщикий бонгадиp флейшин. 19.40 — Шовна бераш 20.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.15 — «Операци «Трест» яха художественни фильм, кхоалагІа сери. 21.35 — Передачай программа. 21.40 — Документальни фильма кинозал.

РАДИО
7 январе

6.30 — Лирически ашараш (гІалгІай меттала), 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.30 — ГІалгІай ашараш (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05— «Къона гІехье» (нохчий меттала). 16.20 — Доалдара школа. (эрсий меттала). 16.35 — «Болхлой вахара» яха радиогазета (нохчий меттала) 17.15—Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.15 — «Парти хьалхарча эрсий революци шерашка» яха беседа (эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Ашараш. 18.10 — Юртара вахар (нохчий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
8 январе

18.00 — Передачай программа. 18.05 — Дешархошта фильм. 18.53 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай, эрсий меттала). 19.15 — Хоамаш реклама. 19.20 — «Операци «Трест», яха художественни фильм. ЙиъалагІа сери. 20.45 — Низ болаш, кадай яха эстрадни концерт. 21.30 — Корта мукъалеи байракха къалхара колония. 22.00 — Передачай программа. 22.05 — Фильм-концерт.

РАДИО
8 январе

6.30 — Іуйрийнара концерт (нохчий меттала). 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленина никъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.25 — Передачай программа. 8.40 — Халкъа тІахьожам болх беш ба (нохчий меттала). 8.45 — КПСС-а XXIV-ча съезда наькъа долхаш. Юртара коммунистий гІулакх (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къонал» (гІалгІай меттала). 16.35 — Нохч - гІалгІай радиой телевиденеи инструментальни ансамбль микрофона хьалхашка я. 17.00 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.15 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Ашараш. 18.10 — Юртара вахар (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05004. Заказ № 015.